

**Коалиција 'Сексуални и здравствени
права на маргинализираните заедници'
Извештај за сексуалните и
здравствените права
на маргинализираните заедници
2011**

Скопје
2012

Содржина:

Резиме	4
1. Легислатива и политики	7
1.1. Македонија нема проблем со „сексуалната ориентација и со родовиот идентитет“ во ОН	7
1.2. Игнорирање на Меѓународниот ден за борба против хомофобијата и на извештајот на Советот на Европа	7
1.3. Закон за спречување и заштита од дискриминација	9
1.4. Дискриминациска стратегија за еднаквост и за недискриминација	10
1.5. (Не)отворање на нови центри за зависност	12
1.6. Нетранспарентност на Министерството за здравство и неспроведување на Законот за заштита на правата на пациентите	13
1.7. Системски проблеми на лицата што живеат со ХИВ	14
1.8. Нема пари за превенција на ХИВ/СИДА?	15
1.9. Министерот наспроти националната стратегија и препораките на ЦЕДАВ(Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените)	15
1.10. Владини кампањи за абортусот	16
1.11. Декларација на лицата што живеат во сиромаштија и во социјална исклученост	17
1.12. Хомофобични учебници	17
1.13. Сеопфатно сексуално образование	19
1.14. Манипулација со директивите на ЕУ за родова еднаквост	20
1.15. Нема заштита од домашно насилство за ЛГБТ	21
1.16. Неправично „начело на правичност“	22
1.17. Медиумите и маргинализираните заедници пред и за време на изборна кампања	23

1.18. Иницијатива за усвојување Декларација за осуда на говорот на омраза и дискриминација	24
1.19. Политики на еднакви можности	25
2. Случаи на повреда на сексуалните и здравствените права	26
2.1. Повеќекратно насилство и дискриминација врз основа на родовиот идентитет	27
2.2. Полицијата ги третира сексуалните работници - жртви на насилство како криминалци	27
2.3. Индиции за повеќекратно прекршување на правата на сексуална работничка	28
2.4. Несоодветно лекување на дете-зависник од дрога	30
2.5. Постапки за заштита на правата на сексуалните работнички во случајот „Улична проституција“	32
2.6.Случај „Педагогија“: Министерството за образование дискриминира	33
2.7.Случај: Хомофобични професорки против активистка на Коалицијата	35
2.8. Случај „Ноќни Волци“ 2011	35
2.9. Хомофобичен говор на омраза од главен уредник	36
2.10. Смртни случаи на зависници од дрога во затворите	37

Резиме

Законот за заштита на правата на пациентите не заживеа. И во 2011 Министерството за здравство не ги исполни сите обврски кои произлегуваат од законот - назначување советници, формирање комисији итн. Иако Министерството за здравство беше задолжено да достави информации за формираните комисији за правата на пациенти, министерството продолжи со нетранспарентноста. Министерството за здравство не ги надмина бариерите за отворање нови центри онаму каде што зависниците од дрога се принудени да патуваат големи растојанија за да земат терапија. Постојниот опфат на бесплатните програми за лекување е премал во однос на потребите на зависниците од дрога. Програмите за лекување се соочуваат со сериозни предизвици во затворените институции. Медиумите известуваа за неколку смртни случаи на зависници од дрога во 2011. Коалицијата побара детална истрага за сите смртни случаи во затворените институции кои се доведуваат во врска со употреба на дрога или со пациенти – зависници од дрога.

Посебно загрижува проблемот со децата зависници од дрога на возраст под 16 години. Децата зависници од дрога честопати се изложени на дискриминација од здравствените служби поради што се лекуваат во несоодветни здравствени установи или воопшто не се лекуваат. Особено е акутен проблемот со малолетните деца што користат хероин (особено Ромите), а во населбите со мнозинско ромско население сеуште нема центри за лекување на зависности. Иако престана полициската практика на групно апсење на сексуални работници и присилно тестирање за ХИВ, полицијата продолжува да ги третира сексуалните работници како криминалци. Како криминалци се третираат дури и сексуалните работници кои ќе се охрабрат да пријават насилство во полицијата. За жал, и медиумите продолжуваат да ги претставуваат СР како криминалци, игнорирајќи ги нивните пријави на насилство во полицијата, дискриминацијата, социјалното исклучување, и борбата за нивните права. Социјалните служби не пружаат адекватна заштита на сексуални работници - жртви на семејно насилство, ниту пак соодветно ги истражуваат пријавите за сексуално насилство. Сепак, охрабрува тоа што одредени судии стануваат сензитивни за правата на сексуалните работнички

кои побараа судска заштита по бројните повреди на нивните права во акцијата „Улична проституција“ од 2009.

Лицата што живеат со ХИВ продолжуваат да се соочуваат со административни и правни бариери при остварувањето на правото на континуирана и адекватна медицинска терапија. Лицата со ХИВ јавно укажаа на случаи на одбивање на медицинска услуга, кршење на правото на доверливост на медицинските податоци, случаи на дискриминација од страна на социјални установи, и немање „никаков систем на социјална заштита и поддршка на лицата кои живеат со ХИВ, а се социјално необезбедени, незгрижени или отфрлени од општеството“.

Особено загрижува владиното кратење на буџетски средства за превенција на ХИВ (наменети за здруженија), со што се доведе во прашање успешното спроведување на програмите за превенција од ХИВ на припадниците на маргинализираните групи.

И во 2011 година продолжи негативниот тренд во врска со правата на ЛГБТ-лицата. Македонија се најде на дното од листата европски земји во однос на почитувањето на еднаквоста кон ЛГБТ-лицата. Иако Македонија нема проблем со „Сексуална ориентација и родов идентитет“ во ОН, владата упорно го брани намерното бришење на сексуалната ориентација во

законот за антидискриминација. Владата остана глува на предупредувањата на Европската комисија дека ЛГБТ заедницата продолжува да биде подложена на дискриминација и стигматизација и не презеде никакви конкретни чекори за борба против дискриминацијата и социјалното исклучување на ЛГБТ-лицата. Дискриминаторскиот однос на властите кон маргинализираните групи е видлив и во предложената „Национална стратегија за еднаквост и недискриминација“, која е фокусирана само на четири основи: етничка припадност, возраст, ментална и телесна попреченост и пол. Продолжува и дискриминацијата на ЛГБТ лицата во образовните институции каде што отсутствуваат програми и политики за борба против насилството, дискриминацијата и социјалното исклучување врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет. Коалицијата ја поздравува препораката на Собраниската комисија за еднакви можности за изготвување издвоена програма за сексуално образование која треба да се спроведе преку пилот-програма. Иако официјални лица негираат дека „Универзитетските учебници и учебниците за средно училиште ја третираат хомосексуалноста како болест“, Коалицијата во 2011 подготви стручна анализа на повеќе учебници (во кои хомосексуалноста се третира како болест,

ментално растројство, ненормална појава, настраност, девијација, грев...) и побара нивно ревидирање. Коалицијата го поздрави решението на Комисијата за заштита од дискриминација со кое се утврди дискриминација во учебникот по „Педагогија“ во делот каде хомосексуалноста беше вброена во „негативните појави на сексуалниот живот на човекот“, каде „хомосексуалноста и лезбејството“ беа претставени како „опачини“, а „учесниците на таков изопачен, неприроден, и... ненормален сексуален живот“, беа опишани како „личности со психички тешкотии и пречки“. Коалицијата ја поздрави и пресудата на Основниот суд со која активистката која пишуваше за дискриминацијата во учебникот по „Педагогија“ беше ослободена од обвиненијата за клевета и навреда, со образложение дека ја афирмирала потребата од борба против хомофобијата. Коалицијата протестира и против дискриминаторскиот третман кон активистката на Филозофскиот факултет, каде што професорите (на чело со деканот) се солидаризираа со авторките по учебникот „Педагогија“, односно со лицата кои сторија вознемирување и предизвикаа чувство на пониженост и повреда на достоинството на група луѓе, кое произлегува од дискриминаторска основа.

Продолжува негативниот тренд на дискриминаторско претставување и говор на омраза кон ЛГБТ лицата, особено на интернет. Комисијата за заштита од дискриминација не постапува во однос на актуелно достапни содржини во кои уредници на медиуми тврдат дека „педерите се закана за човештвото“ и „секој педер треба да носи маица дека сексот со него може да ти донесе СИДА...“. Градот Скопје повторно ја поддржа манифестацијата „Мото фест“ чии промотивни материјали отворено ги дискриминираа хомосексуалците, а најголем дел од медиумите ја игнорираа или оправдуваа дискриминацијата.

Особено загрижува насилството, дискриминација и социјалното исклучување на трансродовите лица кои ќе се охрабрат јавно да зборуваат за прекршувањата на нивните права. Во Македонија сеуште не постојат медицински услови за третман на лицата кои сакаат да го променат својот пол, па тие се принудени да патуваат во други земји. Коалицијата ги повикува властите да ги отстранат сите медицински и институционални бариери и да овозможат остварување на сексуалните и здравствените права на лицата што сакаат да го променат, или веќе го промениле својот пол.

1. Легислатива И ПОЛИТИКИ

1.1. Македонија нема проблем со „сексуалната ориентација и со родовиот идентитет“ во ОН

На 22 март, 2011 г., во Советот за човекови права на ОН над осумдесет земји ја поддржаа изјавата за „запирање на актите на насилство и поврзаните повреди на човековите права засновани на сексуалната ориентација и на родовиот идентитет“. Меѓу земјите што ја поддржаа оваа изјава беше и Република Македонија, која на 18 декември, 2008 г., во Генералното собрание, ја има потпишано и заедничката изјава за „човековите права, сексуалната ориентација и за родовиот идентитет“.¹

¹ “Ending Acts of Violence and Related Human Rights Violations Based on Sexual Orientation and Gender Identity.”, <http://geneva.usmission.gov/2011/03/22/lgbtrights/>

На 17 ноември, 2011 г., Високиот комесар за човекови права на ОН препорача „донесување на сеопфатна легислатива за антидискриминација што ќе ги вклучува дискриминацијата врз основа на сексуалната ориентација и на родовиот идентитет меѓу забранетите основи“.²

Коалицијата ја поздравува одлуката на Владата на Република Македонија да ги поддржи овие значајни акти на ОН и изразува надеж дека Владата ќе има политичка волја да ги имплементира стандардите на ОН и во Република Македонија

1.2. Игнорирање на Меѓународниот ден за борба против хомофобијата и на извештајот на Советот на Европа

На 17.5.2011, во центарот на Скопје, Коалицијата одржа конференција за печат, која беше придружена со изложбата на отворено „Слики

² B. „Discriminatory laws and practices and acts of violence against individuals based on their sexual orientation and gender identity“, http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/19session/A.HRC.19.41_English.pdf

против хомофобијата“ (дел од заедничкиот проект на Чарлс Мичам (Charles Meacham) и Сара Бакстер (Sarah Baxter) – „Чекори со гордост“). На конференцијата им беа доделени „благодарници“ на неколку јавни личности и на МПЦ, без чиј придонес „Македонија немаше да успее да го допреното од листата на европски земји во однос на почитувањето на еднаквоста на ЛГБТ-луѓето“.

По повод Меѓународниот ден за борба против хомофобијата и трансфобијата, Хелсиншкиот комитет за човекови права објави соопштение со наслов „Хомофобијата стана државна политика на Република Македонија“. Во соопштението се истакнува: „Изминатава година забележуваме регрес во однос на односот на државата кон ЛГБТ-луѓето и постигнувањето на еднаквост за сите, вклучувајќи ги и ЛГБТ-луѓето“.³

Пораките по повод 17 мај, главно, беа игнорирани од страна на медиумите и од пошироката јавност, која беше преокупирана со предвремените избори,

³ Покрај загриженоста за ситуацијата со човековите права и еднаквоста за ЛГБТ-луѓето во Република Македонија, Хелсиншкиот комитет истакна дека „Неспови се нашите стремежи за полноправно членство во Европската Унија и коефициент од -2 во Индексот и Мапа на ИЛГА Европа, коефициент кој нè става во иста категорија со државите од Блискиот и Далечниот Исток.“

а ниту политичките лидери не се огласија по повод Меѓународниот ден против хомофобијата и трансфобијата. Во јуни, 2011 г., Советот на Европа го промовираше извештајот „Дискриминација врз основа на сексуалната ориентација и на родовиот идентитет во Европа“, во кој се изнесени бројни забелешки за состојбите во Република Македонија⁴.

Извештајот на Советот на Европа го споменува експлицитно случајот со хомофобичниот учебник по „Педагогија“, цитирајќи го годишниот извештај на Коалицијата од 2009 година⁵. Иако пораката „Хомофобијата е државна политика во Македонија“ беше изнесена и при промоцијата на извештајот во Стразбур, само еден медиум ја пренесе оваа порака, а загрижувачките оценки за состојбата во Македонија беа

⁴ На пример, во извештајот, Македонија е вброена во 12-те земји, во кои од 2004 година наваму имало случај на забрани и/или административни препреки за „Прајд“ настани или други масовни јавни културни настани на ЛГБТлицата и во 10-те земји во кои не е идентификувана легислатива што го регулира правното признавање на родот.

⁵ In “the former Yugoslav Republic of Macedonia” a book on “Pedagogy” intended for use in secondary schools includes a chapter on “Negative Aspects of Sexual Life” that describes gay and lesbian persons as “psychotic and highly neurotic” people participating in a “degenerated sexual life” (Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe, Second Edition, p. 113)

игнорирани.

Коалицијата упатува апел до властите сериозно да ги земат предвид сите препораки од извештајот на Советот на Европа, особено препораката „Имплементирајте ги меѓународните обврски за човекови права без дискриминација врз основа на сексуалната ориентација и на родовиот идентитет“, што подразбира „вклучување на сексуалната ориентација и на родовиот идентитет меѓу забранетите основи за дискриминација“⁶.

1.3. Закон за спречување и заштита од дискриминација

И во извештајот за прогрес за 2011 година, Европската Комисија посочи дека Законот за антидискриминација не е во согласност со основното право на ЕУ, затоа што „дискриминацијата врз основа на сексуалната ориентација е сè уште изоставена“⁷. Во извештајот е

⁶ “Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe”, Second Edition, p. 11.

⁷ Progress Report, 2011, p. 18, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_garport_2011_en.pdf. Во македонскиот превод стои: „Сè уште е изоставена дискриминацијата врз основа на сексуалната определба“.

посебно истакнато дека ЛГБТ-заедницата „продолжува да биде подложена на дискриминација и на стигматизација“ и дека има потреба за зголемување на свеста, не само во поглед на законските одредби, туку и за принципите на почитување на толеранцијата и на различноста⁸.

Со експлицитните укажувања во извештајот, паѓаат во вода аргументите од 2010 година, дека „ги имаме имплементирано директивите онака како што се донесени во Европската Унија“. Имено, според тогашните аргументи на координаторката на владејачката партија, „ниедна директива на Европската Унија, освен директивата што е поврзана со работното законодавство, којашто директно е имплементирана во нашиот закон, не упатува на тоа сексуалната ориентација да биде вметната во Законот за заштита од дискриминација“⁹.

Имајќи предвид дека ЕК експлицитно укажува дека „Законот за антидискриминација останува да биде

⁸ В. исто, стр. 19.

⁹ СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ од Првото продолжение на Сто дваесет и првата седница на Собранието на Република Македонија, одржана на 5 октомври, 2010 година.

потполно усогласен со аките¹⁰, особено во поглед на дискриминацијата врз основа на сексуалната ориентација, Коалицијата бара од МТСП, како предлагач на законот, да преземе неодождни мерки за вметнување на сексуалната ориентација како основа за дискриминација.

1.4. Дискриминациска стратегија за еднаквост и за недискриминација

На 16.11.2011, министерот за труд и социјална политика го промовираше предлог-текстот на „Националната стратегија за еднаквост и дискриминација“¹¹. Меѓутоа, насловот на предлог-текстот не е „Национална стратегија за еднаквост и дискриминација“, туку „Национална стратегија за еднаквост и недискриминација по основ на етничка припадност, возраст, ментална и телесна попреченост и пол (2012-2015)“. Првата

¹⁰ *acquis*, основното право на ЕУ.

¹¹ Во изработка – „Национална стратегија за поефикасна заштита од дискриминација“, <http://vlada.mk/node/609>: „Подобрување на статусот на најранливите категории на граѓани во општеството и обезбедување континуиран развој во заштитата од дискриминација и унапредување на еднаквоста има за цел „Националната стратегија за еднаквост и дискриминација“, која ја изготвува Министерството за труд и социјална политика“.

конфузна реченица од „Националната стратегија за дискриминација“ (пардон, недискриминација) тврди дека прописите во РМ, ем промовираат, ем забрануваат дискриминација¹². За жал, истото важи и за оваа национална стратегија, која опфаќа само четири основи.

Коментирајќи ги забелешките дека во стратегијата повторно не е нагласена сексуалната ориентација, министерот за труд и социјална политика истакна: „Тоа не е точно, затоа што заштитата и во однос на сексуалната и на половата ориентација се утврдени во правните прописи на Република Македонија. Ние тоа го повторуваме и кога се носеше Законот за заштита од дискриминација.“¹³ Но, и овој пат министерот не објасни зошто сексуалната ориентација мистериозно исчезна од Законот за спречување и за заштита од дискриминација, иако претходно беше содржана во него, и тоа

¹² „Во РМ постои сеопфатна законска рамка на прописи, кои ја промовираат и забрануваат дискриминацијата во одредени области на животот и истите обезбедуваат ефективна имплементација.“

(„Национална стратегија за еднаквост и недискриминација по основ на етничка припадност, возраст, ментална и телесна попреченост и пол (2012-2015)“, Влада на Република Македонија, Министерство за труд и социјална политика, стр. 3)

¹³ „Во изработка Национална стратегија за поефикасна заштита од дискриминација“, <http://vlada.mk/node/609>

во предлог-законите што беа коментирани од меѓународните организации. Коалицијата го потсетува министерот за труд и социјална политика на преведениот „Прирачник за заштита од дискриминација“, издаден од страна на МТСП во април, 2010 г., во кој има посебна глава „Сексуална определба“ (во преводот треба да стои „Сексуална ориентација“). Во самиот прирачник е јасно назначено дека сексуалната ориентација е една од клучните заштитени основи во ЕУ. Всушност, тоа може да се согледа и во самиот предлог-текст на националната стратегија, кога се споменува член 13 од Договорот од Амстердам ¹⁴.

Коалицијата потсетува на препораката објавена на интернет-страницата на МТСП: „ЦСР треба да развијат посебни механизми за препознавање на потребите

¹⁴ „Основата за донесување на упатства и одредби на ЕУ во оваа област е содржана во член 13 од Договорот од Амстердам, којшто наведува дека, “Советот може со едногласна одлука, на предлог на Комисијата и во консултација со Европскиот парламент, да преземе соодветни мерки поради борба со дискриминацијата, заснована на разликите по основа на пол, раса или етничко потекло, вера и одредена попреченост, старост или сексуална ориентација” („Национална стратегија за еднаквост и недискриминација по основ на етничка припадност, возраст, ментална и телесна попреченост и пол (2012-2015)“, Влада на Република Македонија, Министерство за труд и социјална политика, стр. 41)

на одделни специфични ранливи групи, како што се корисниците на дроги и, особено, лицата со различна сексуална ориентација.” ¹⁵

Коалицијата бара од МТСП, во текстот на „Националната стратегија за недискриминација“, да бидат опфатени и другите дискриминациски основи, како што се: припадноста кон маргинализирана група, сексуалната ориентација и родовото изразување, здравствениот статус итн., со цел во стратегијата да биде адресирано и прашањето за превенцијата и за заштитата од дискриминација кон ранливите групи, како што се лицата со ХИВ и лицата засегнати од ХИВ (сексуалните работници, мажите што имаат секс со мажи, лицата што инјектираат дрога...).

¹⁵ „Анализа на состојбите во социјалната заштита и социјалното вклучување на локално ниво“, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“, МТСП, октомври 2010, стр. 44. <http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/Fakticka%20analiza%20-%20MKD.pdf>

1.5. (Не)отворање на нови центри за зависност

Иако во Република Македонија има најмалку „6000-8000 зависници од хероин со сериозни здравствени и социјални проблеми“, со метадонска супституциска терапија се третирани само околу 1100 пациенти, а на третман со бупренофрин околу 140 лица (вклучени во бесплатна државна програма)¹⁶.

Во програмата за 2012 година се антиципира отворање на нови центри: „Доколку во 2012 година се отворат нови служби за превенција и третман од злоупотреба на дроги во Република

¹⁶ В. ПРОГРАМА ЗА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА ЛИЦА СО БОЛЕСТИ НА ЗАВИСНОСТИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2012 ГОДИНА: „Извршители на Програмата во третманот со метадонската супституциска терапија и терапија со бупренорфин се: Универзитетска клиника за токсикологија - Скопје, Психијатриските болници Скопје, Демир Хисар и Негорци и службите за превенција и третман од злоупотреба на дроги, кои функционираат во рамките на болниците во Тетово, Куманово, Струмица, Штип, Гевгелија, Охрид, Битола и Кавадарци и КПУ Идризово-Скопје и КПУ Скопје - Скопје.“

Македонија (Велес, Прилеп или други градови), тие ќе се финансираат со Програмата за здравствена заштита на лица со болести на зависности за 2012 година.“ За жал, во програмата за 2012 е предвидено минимално зголемување на процентот на опфатени зависници од дроги, бидејќи со програмата е предвидено „обезбедување на метадон за 1200 лица и бупренорфин за 210 лица со болести на зависности“.

Коалицијата упати барања за информации зошто не се отвораат предвидените нови центри во скопските општини, но надлежните институции сè уште молчат.¹⁷

Коалицијата упатува апел до Министерството за здравство да ги надмине сите препреки за отворање на нови центри во скопските општини и во сите други населени места во Македонија, каде што зависниците се принудени да поминуваат огромни растојанија (во одредени случаи и секојдневно), за да ја земат својата супституциска терапија. Коалицијата бара од Министерството за здравство да овозможи пристап на што поголем процент од проценетите

¹⁷ Единствено општина Аеродром одговори на барањето за информации, поздравувајќи ја иницијативата за отворање нови центри, информирајќи дека немале соодветни просторни услови за таков центар.

„6000-8000 зависници од хероин“ до супституциска терапија.

1.6. Нетранспарентност на Министерството за здравство и неспроведување на Законот за заштита на правата на пациентите

Коалицијата поднесе уредно барање до Министерството за здравство за пристап до следниве информации: „Дали и кога е формирана Државна комисија за унапредување на правата на пациентите, согласно член 51 од Законот за заштита на правата на пациентите?“ Бидејќи Коалицијата не доби никаков одговор, поднесе жалба до Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер. Постапувајќи по жалбата, Комисијата, на седницата одржана на 1 септември, 2011 г., донесе решение, во кое „Министерството се ЗАДОЛЖУВА на барателот да му ја достави бараната информација ..., најдоцна до 20 септември, 2011 г., на начин и во форма наведени во барањето“. Во образложението Комисијата констатира дека „Министерството за здравство постапило спротивно на одредбите од Законот за слободен пристап до

информации од јавен карактер, не одговорило на барањето на барателот во рокот предвиден во Законот“, а не одговори ниту на дописот на Комисијата“¹⁸.

Имајќи предвид дека Министерството за здравство не го исполни задолжението на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер и не одговори на нашето барање за информации, Коалицијата бара Комисијата да му изрече парична казна на сопственикот на информацијата.

Коалицијата апелира до Министерството за здравство да ги исполни сите обврски што произлегуваат од Законот за заштита на правата на пациентите (назначување на советници, формирање комисији и др.), што е неопходен услов за да се провери дали функционира системот за заштита на правата на пациентите.

¹⁸ B. <http://www.komspi.mk/SedniciDetails.aspx?lang=1&itemID=49>

1.7. Системски проблеми на лицата што живеат со ХИВ

Групата за поддршка и самопомош на лицата што живеат со ХИВ во Македонија „Заедно посилни“ на 1 декември, 2011 г., укажа на клучните проблеми, со кои се соочуваат лицата со ХИВ и изнесе неколку барања. „Заедно посилни“ укажаа на проблемите во континуираното обезбедување на терапија, кои кулминирале во моментот кога постапката за купување на лековите од страна на Министерството за здравство наишла на низа административни и правни бариери¹⁹. Исто така, групата укажа дека „недостасуваат тестови за мерење на количеството на вирус во крвта, без кои не може да се замисли успешно третирање на ХИВ-инфекцијата на подолг рок“.

Лицата со ХИВ укажаа и на случаи на одбивање на медицинска услуга, кршење на правото на доверливост

¹⁹ „Целосен прекин на терапијата беше избегнат само благодарение на тоа што тројца пациенти приватно си ги набавија скапите лекови и, на тој начин, малите преостанати залихи можеа да им се распределат на останатите пациенти.“ (Изјава од „Заедно посилни“ за македонската јавност по повод 1 Декември, Светскиот ден на справувањето со ХИВ).

на медицинските податоци, случаи на дискриминација од страна на социјални установи²⁰, немање „никаков систем на социјална заштита и поддршка на лицата што живеат со ХИВ, а се социјално необезбедени, незгрижени или отфрлени од општеството“.

Повикувајќи се на правото на највисок достиген стандард на здравје, Коалицијата се придружува на барањето Министерството за здравство и Владата на РМ, во текот на наредната година, конечно да изнајдат одржливо и долгорочно решение за набавка на терапијата за ХИВ и на тестовите за следење, преку Фондот за здравствено осигурување.

Коалицијата го поздравува залагањето на Претседателот на Република Македонија за промоција на правата на лицата што живеат со ХИВ, преку објавената колумна и преку поддршката на кампањата и на донаторскиот концерт по повод 1 Декември.

Коалицијата бара од Владата на Република Македонија да преземе конкретни мерки за искоренување на стигмата кон лицата што живеат со ХИВ и за спречување на дискриминацијата врз основа на откриен или на претпоставен ХИВ-статус, особено во рамки на здравството.

²⁰ „...бездомно лице беше одбиено за згрижување врз основа на претпоставен ХИВ-статус. Ова лице подоцна почина на улица во центарот на Скопје.“

1.8. Нема пари за превенција на ХИВ/СИДА?

У своената „Програма за заштита на населението од ХИВ/СИДА во Република Македонија за 2011“ (Сл. Весник бр. 7, 2011) беше изменета во ноември, 2011 г. (Сл. Весник бр. 149, 2011). Притоа, целосно беа скратени средствата за „избрани здруженија и фондации за имплементација на превентивните активности за ХИВ/СИДА“ и за 1800 доброволни тестирања и советувања на клиниката за гинекологија и акушерство, а половично беа скратени средствата за локални кампањи за превенција од ХИВ/СИДА.

Коалицијата протестира против ваквото кратење на буџетски средства за превенција на ХИВ, бидејќи се доведува до прашање успешното спроведување на програмите за превенција од ХИВ на припадниците на маргинализираните групи.

1.9. Министерот наспроти националната стратегија и препораките на ЦЕДАВ (Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените)

Во „Националната стратегија за сексуалното и репродуктивното здравје во Република Македонија (2010-2020)“ е планирана интервенција „вклучување на контрацептивните средства на позитивната листа на лекови“ со цел „да се зголеми пристапот до квалитетни услуги за планирањето на семејството и за изборот на современи контрацептивни методи за сите оние што сакаат да ги користат“²¹.

Иако еден од индикаторите во стратегијата е „позитивната листа на лекови е проширена со најмалку 3 различни типови на контрацептивни средства“, министерот за здравство јавно изјавува

²¹ Национална стратегија за сексуалното и репродуктивното здравје во Република Македонија (2010-2020), стр. 21, <http://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/Nacionalna%20strategija.pdf>

дека нема да има орални контрацептиви на позитивната листа ²².

Коалицијата предупредува дека изјавите на министерот се косат, не само со обврските преземени со стратегијата, туку и со препораката на Комитетот на ЦЕДАВ, за програми и политики што ќе им овозможат на жените ефективен пристап до средства и до услуги за контрацепција.

Имајќи предвид дека стапката на тинејџерска бременост во Македонија е неколку пати поголема од онаа во земјите во Европа, Коалицијата се придружува на барањето на Х.Е.Р.А. што побргу да се имплементира „Националната стратегија за сексуалното и репродуктивното здравје во Република Македонија (2010-2020)“, со којашто е предвидено обезбедување на достапна модерна контрацепција и воведување на сексуално образование што ќе вклучува наставни содржини за модерните средства за контрацепција ²³.

²² На прашање на новинарката „Дали конечно на позитивната листа ќе се најдат и орални контрацептиви, кои се користат и за лекување, а не само за спречување бременост?“, Министерот за здравство одговара: „Не, нема да има орални контрацептиви на позитивната листа. Не размислувам за тоа.“ („Три часа чекање на доктор не е многу“, Вест, 28/29 јануари, 2012, стр. 13.)

²³ “The Committee recommends that the State party implement programmes and policies aimed at providing effective access for women to contraceptives and health-care information and services, thus avoiding the need for

1.10. Владини кампањи за абортусот

X.Е.Р.А. и Здружението на гинеколози и опстетричари на Македонија на 18.1.2011 побараа да биде сопрена Кампањата за објаснување на последиците од абортусот „Избери живот - Имаш право на избор“. Во образложението на барањето беше истакнато дека „во последните години не е регистриран смртен случај, ниту, пак, посериозни компликации од абортус“ и дека „последниците, наведени во кампањата, може да произлезат од секоја медицинска интервенција и не е научно оправдано и ексклузивно да се поврзуваат само со абортусот“²⁴.

Коалицијата се согласува со констатацијата дека владината кампања „го негира правото на избор на секоја жена сама да го планира родителството и сопствениот живот“ и бара, наместо кампања за објаснување на последиците од абортусот, Владата да се посвети women to resort to abortion as a method of birth control.” (CEDAW, Concluding comments on the combined initial to third periodic report of TFYROM, 25 January 2006).

²⁴ Имено, владината кампања испраќа застрашувачки пораки дека прекинувањето на бременоста може да предизвика сериозни медицински компликации, без да наведе ниту еден статистички податок во врска со тоа.

на зголемување на јавната свест за користењето на оралната контрацепција како средство за намалување на бројот на несаканите бремености.

1.11. Декларација на лицата што живеат во сиромаштија и во социјална исклученост

Македонската платформа против сиромаштијата (МППС), во септември, 2011 г., донесе „Декларација на лицата што живеат во сиромаштија и во социјална исклученост“. Во декларацијата се бара:

- Депенализација на сексуалната работа;
- Воведување на сеопфатно сексуално образование во редовниот образовен процес и
- Ревидирање и дополнување на Законот за заштита од сите форми на дискриминација, за проблемот со непознавање на сексуалната ориентација, родовиот идентитет и на родовото изразување, да се адресира како основа за недискриминација во законодавството и во националните јавни политики.

Коалицијата ги поздравува препораките и напорите за активно вклучување на лицата што живеат во сиромаштија и во социјална исклученост, како и фокусот

кон нив, на сите нивоа на донесување и на креирање на политики. Коалицијата изразува надеж дека надлежните министерства што поскоро ќе им излезат во пресрет на барањата од страна на Македонската платформа против сиромаштијата.

1.12. Хомофобични учебници

Една од забелешките на ЕК во извештајот за 2011 година беше дека „универзитетските учебници и учебниците за средно училиште ја третираат хомосексуалноста како болест“.²⁵ Оваа забелешка беше критикувана како неточна од претставникот на Комисијата за заштита од дискриминација во расправата за извештајот на Собраниската комисија за еднакви можности на жените и мажите.²⁶

²⁵ В. Извештај за напредокот на Република Македонија 2011, http://www.sep.gov.mk/content/Dokumenti/MK/PR_2011_mk.pdf

²⁶ Јован Ананиев искажа „забелешка за неточност во извештајот, каде што наведуваат дека универзитетските учебници и учебниците за средно образование ја третираат хомосексуалноста како болест и наведе дека упатената забелешка треба да се однесува за учебник од средно образование, кој, по реакцијата на Комисијата за заштита од дискриминација, бил повлечен од употреба од

Коалицијата ја поздравиле задолжителната препорака на Комисијата за заштита од дискриминација за измени на хомофобичните содржини во учебникот „Педагогија за трета година во средно образование“ (в. подетално 2.1. Случај „Педагогија“).

Но, Коалицијата потсетува дека учебникот „Педагогија“ не е единствениот учебник со хомофобични содржини. Во ноември, 2010 г., по трети пат во период од шест месеци, Коалицијата доставиле барање до министерот за образование, до Националната комисија за учебници и до Бирото за образование за итно повлекување на сите хомофобични учебници. Барањето беше поддржано од 28 невладини организации и 37 интелектуалци (вклучително и универзитетски / академски професори).²⁷ Во извештајот за 2010

страна на Министерството за образование и заменет со друг. Тој, исто така, истакна дека за ова некулку пати ги информирале претставниците на Европската Комисија.“ (РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, КОМИСИЈА ЗА ЕДНАКВИ МОЖНОСТИ НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ, Број 28 - 4274/2, 26 октомври 2011 година)

²⁷ Во барањето беа посочени следниве учебници: „Костова Марија. Педагогија за трета година гимназиско образование. Скопје: Просветно дело, 2005; Темков Кирил. Етика за втора година гимназиско, Просветно Дело 2004; Чадловски Георги. Психијатрија. Скопје, Просветно дело: 2004; Чадловски Георги. Медицинска психологија.

година, Коалицијата најавиле „формирање на експертска групашто ќе ги анализира спорните учебници и ќе подготви конкретни препораки до Министерството за образование за нивни измени“.

На крајот на 2011 година, Коалицијата ја објавиле стручната анализа „(Хомо) сексуалноста во образованието во Република Македонија“, во која шест експерти даваат конкретни препораки за измени на детектираните хетеросексистички и хомофобични содржини во повеќе средношколски и универзитетски учебници.

Коалицијата бара од Министерството за образование да ги измени детектираните хетеросексистички и хомофобични содржини во повеќе средношколски и универзитетски учебници (согласно препораките на експертите) и да оневозможи каква било дискриминација во учебниците кон припадниците на маргинализираните групи.

Коалицијата сугерира измени во Законот за учебници за основно и за средно образование, со кои ќе се оневозможи во учебниците да има навреди или дискриминација по која било основа.²⁸

Скопје, Просветно дело: 2004; Шкарик Олга. Развојна Психологија . Скопје, Филозофски факултет: 2004

²⁸ Во Законот за учебници за основно и средно образование веќе има одредба дека „при стручното вреднување на ракописи за учебник рецензентската комисија особено води сметка со ракописот да не

1.13. Сеопфатно сексуално образование

На 28 јануари, 2011 г. Собраниската комисија за еднакви можности на жените и мажите, во соработка со Асоцијацијата за здравствена едукација и истражување Х.Е.Р.А., одржа јавна расправа²⁹ за сексуалното образование во Република Македонија. Собраниската комисија ја поддржа Рамката за сеопфатно сексуално образование и препорача „да се изготви издвоена програма за сексуално образование и да се спроведе преку пилот-програма“³⁰.

се навредуваат историјата, културата и другите вредности на граѓаните на Република Македонија, македонскиот народ, како и граѓаните кои живеат во нејзините граници кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите“ (ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕБНИЦИ ЗА ОСНОВНО И СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ, Сл. Весник на Р. Македонија, бр.36 од 23.03.2011 година.)

²⁹ На расправата биле разгледувани Рамката за сеопфатно сексуално образование во Република Македонија, националните стратегии за унапредување на сексуалното и репродуктивното здравје, работата на новите младински советувајќишта за сексуално и репродуктивно здравје, постојната образовна програма „Животни вештини“ и Младинската декларација за сеопфатно сексуално образование.

³⁰ СЕКСУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ ВО УЧИЛИШТАТА -

Исто така, Комисијата укажа дека „има реална потреба за широка кампања за сексуално образование на севкупната популација“, изразувајќи подготвеност да соработува со ресорните министерства и со невладините организации.

Пред изборите, Х.Е.Р.А. се обрати до политичките партии во Македонија и ги повика да се изјаснат околу воведувањето на сеопфатно сексуално образование во училиштата во Македонија.³¹ На писмото потврдно одговориле три партии – ДОМ, НСДП и Либералната партија.

По повод Светскиот ден на контрацепцијата, Х.Е.Р.А. организираше петиција со барање „да се воведат сеопфатно сексуално образование во основните и во средните училишта во Македонија, во согласност со насоките од Рамката за сеопфатно сексуално образование“, односно,

КОГА, АКО НЕ СЕГА?, <http://www.sobranie.mk/default.asp?ItemID=0FCFB94ED141AB4BB3FAEB033840ADE8>

³¹ Политичките партии беа повикани да одговорат на следниве прашања:

1. Дали го поддржувате воведувањето на сеопфатното сексуално образование и дали овој став јавно ќе го истакнете за време на изборната кампања 2011?
2. Доколку остварите успех на претстојните парламентарни избори, дали ќе се обврзете да воведете наставен предмет за сексуално образование во согласност со усвоените принципи во Рамката за сеопфатно сексуално образование.

„да се имплементира „Националната стратегија за сексуално и репродуктивно здравје 2010-2020“, со којашто е предвидено обезбедување на достапна модерна контрацепција и воведување на сексуално образование.“ Петицијата беше потпишана од 14 организации и од 455 граѓани.

По повод 1 Декември - Светскиот ден за борба против ХИВ/СИДА, Х.Е.Р.А. упати писмо до пратеничките и до пратениците во Собранието на Република Македонија, укажувајќи дека „само 27% од младите на возраст 15-24, добиле информации за ХИВ, а само 19% имаат доволни знаења да се заштитат од ХИВ“.³² Во писмото Х.Е.Р.А. побара од пратениците да иницираат „јавна или надзорна расправа во одговорните комисији (здравство и образование) во врска со подобрувањето на пристапот до информации за сексуално и за репродуктивно здравје, односно со воведувањето на сеопфатно сексуално образование во училиштата во Македонија“.

Коалицијата ја поздравува препораката на Собраниската комисија за еднакви можности „да се изготви издвоена програма за сексуално образование и да

³² Според истражување на Институтот за јавно здравје на Република Македонија, Технички извештај од бихевиоралната студија за ризици од ХИВ/СИДА помеѓу млади на возраст 15-24 години во Македонија, 2011.

се спроведе преку пилот-програма“.

1.14. Манипулација со директивите на ЕУ за родова еднаквост

На 21.10.2011, на собраниската јавна расправа за Предлог-законот за еднакви можности на жените и мажите, Коалицијата предложи, во ставот, каде што се наброени основите за дискриминација, тие да се дополнат со следниве основи: „родов идентитет и изразување“ и „сексуална ориентација“. Предлогот не беше прифатен.

Според предлагачот, МТСП, во законот, чие донесување се предлага, се врши транспонирање и на Директивата 2000/78/ЕЗ на Советот на ЕУ за воспоставување на општа рамка за еднаков третман во вработувањето и во занимањето.³³ Меѓутоа, во споменатата директива, секое лице во ЕУ се заштитува и од дискриминација на работното место, врз основа на сексуалната ориентација, што не е случај со овој предлог-закон. Тоа јасно се гледа и во формуларот за директивата³⁴,

³³ В. „Целосен текст на материјалот“, стр. 5. <http://www.sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=a194e9f4-68e6-46d9-beaf-301c6321de14>

³⁴ ДИРЕКТИВА НА СОВЕТОТ 2000/78/ЕЗ од 27

каде што се укажува: „Целта на оваа Директива е да утврди општа рамка за борба против дискриминацијата врз основа на религијата или на верувањето, физичките или психичките недостатоци, возраста или сексуалната ориентација, во однос на вработувањето и професиите, со цел во земјите-членки да се применува принципот на еднаков третман“. Меѓутоа, во истата табела стои „не се транспонира“! Во табелата стои дека потполно се транспонира дефиницијата за индиректна дискриминација, што, очигледно, не е точно, бидејќи во дефиницијата што треба да се транспонира, експлицитно стои „сексуална ориентација“, а во транспонираната дефиниција не стои!

Имајќи предвид дека лицата со нехетеросексуална ориентација се многу често жртви и на родово заснована дискриминација, Коалицијата го повикува МТСП во наброените основи за дискриминација да ги вметне изразите „родов идентитет и изразување“ и „сексуална ориентација“.

ноември, 2000 година, за воспоставување на општа рамка за еднаков третман Official Journal L 303 , 02/12/2000 P. 0016 – 0022. („Целосен текст на материјалот“, стр. 123).

1.15. Нема заштита од домашно насилство за ЛГБТ

На 8 јули, 2011 г., Република Македонија ја потпиша Конвенцијата на Советот на Европа за превенција и борба против насилството врз жените и против домашното насилство.³⁵ Коалицијата го поздравува овој чин, имајќи предвид дека антидискриминациската одредба за примена на Конвенцијата експлицитно ги споменува основите „род“, „сексуална ориентација“ и „родов идентитет“. Имено, во објаснувачкиот извештај за Конвенцијата, се укажува дека „гејовите, лезбијките и бисексуалците - жртви на домашно насилство се честопати исклучени од услугите за поддршка поради нивната сексуална ориентација.“ Во истиот извештај се објаснува и дискриминацијата врз основа на „родовиот идентитет“.³⁶

³⁵ „Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence“, http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention_en.asp

³⁶ „Certain groups of individuals may also experience discrimination on the basis of their gender identity, which in simple terms means that the gender they identify with is not in conformity with the sex assigned to them at birth. This includes categories of individuals such as transgender or transsexual persons, cross-dressers, transvestites and other groups of persons that do not correspond to what

Коалицијата потсетува дека, со измените направени во членот 94-б, став 3 од Законот за семејството, право на „блиски лични односи“ имаат само лицата од различен пол, со што се оневозможува заштита од семејно насилство на ЛГБТ-лицата: „Под „блиски лични односи“ во смисла на овој закон се подразбираат лични односи помеѓу лица од различен пол, кои се или биле во партнерски односи, а не живеат во вонбрачна заедница.“

Коалицијата апелира што побргу да се ратификува Конвенцијата на Советот на Европа за превенција и борба против насилството врз жените и против домашното насилство.

Коалицијата бара да се промени дискриминациската дефиниција на „блиски лични односи“ во Законот за семејството, законот да се усогласи со Конвенцијата на Советот на Европа за превенција и борба против насилството врз жените и против домашното насилство и да се овозможи заштита од семејно насилство, независно од полот, родот, сексуалната ориентација и од родовиот идентитет.

1.16. Неправично „начело на правичност“

Предлог-законот за здравствената заштита (прво и второ читање) содржи „Начело на правичност“ (Член 9): „Начелото на правичност на здравствената заштита се остварува со забрана на дискриминација при укажувањето на здравствената заштита по однос на раса, пол, старост, национална припадност, социјално потекло, вероисповед, политичко или друго убедување, имотна состојба, култура, јазик, вид на болест, психички или телесен инвалидитет.“³⁷

Ваквата ограничена и затворена антидискриминациска одредба не е усогласена со поопфатната отворена одредба од Законот за заштита на правата на пациентите: „Пациентот има право на остварувањето на правата, пропишани со овој закон, без дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожата, јазик, вера, политичко или кое и да е друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, материјална положба, потекло по раѓање, сексуална ориентација или кој и да е

society has established as belonging to “male” or “female” categories.“ http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/texts/Explanatory_Report_210.pdf

³⁷ В. <http://www.sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=66e45a5f-0e36-4451-bfa7-0de7b45a9792>

друг статус.“ (член 5, став 2 од Закон за заштита на правата на пациентите, Сл. Весник на РМ, 82/08).

Коалицијата бара од предлагачот во натамошните фази да ја усогласи одредбата од Предлог-законот за здравствената заштита и во истата да биде содржан изразот „сексуална ориентација или кој и да е друг статус.“

1.17. Медиумите и маргинализираните заедници пред и за време на изборна кампања

Советот за радиодифузија, на 21 април, 2011 г., донесе „Правилник за однесувањето на радиодифузерите во периодот пред започнување на изборната кампања“ и „Правилник за рамноправен пристап во медиумското претставување за време на изборна кампања“.

Пред започнувањето на кампањата, радиодифузерите требаше да го почитуваат принципот на еднаквост³⁸, како

³⁸ „еднаквост на слободите и правата независно од полот, расата, националното, етничкото и социјалното потекло, политичкото и верското убедување, имотната и општествената положба и друг статус на човекот и граѓанинот.“ (http://www.srd.org.mk/images/stories/IZBORI_2011/

и принципот на „поттикнување на духот на толеранцијата, заемното почитување и разбирање меѓу индивидуите од различно етничко и културно потекло и почитување на достоинството и правата на припадниците на маргинализираните заедници“ (чл. 9).

Коалицијата го поздравува пропишувањето на овие принципи и се надева дека СРД, во иднина, ќе ги воведат и за време на изборната кампања, во која припадниците на маргинализираните групи не се заштитени од дискриминација и од говор на омраза (содржини што разгоруваат омраза и нетрпеливост врз основа на сексуалната ориентација, на здравствениот или на друг статус).³⁹

[ZA_SLUZBEN_VESNIK_-_Pravilnik_pred_izborna_kampanja.pdf](#)

³⁹ Член 9 од „Правилникот за рамноправен пристап во медиумското претставување за време на изборна кампања“ заштитува од говор на омраза само по неколку основи: „Радифузерите во своите програми не смеат да емитуваат содржини што се насочени кон ... разгорување на национална, расна, полова или верска омраза и нетрпеливост“. (http://www.srd.org.mk/images/stories/IZBORI_2011/ZA_SLUZBEN_VESNIK_-_Pravilnik_za_ramnopraven_prislap_za_vreme_na_kampanja.pdf)

1.18. Иницијатива за усвојување Декларација за осуда на говорот на омраза и дискриминација

Коалицијата ја поздравува пресудата на Европскиот суд за човекови права (*Vejdeland and Others v. Sweden* (no. 1813/07), во која експлицитно се препознава говорот на омраза врз основа на сексуалната ориентација, и во која се истакнува дека „дискриминацијата заснована на сексуалната ориентација е исто толку сериозна како и дискриминацијата заснована на „раса, потекло или боја“.⁴⁰ Според судот, примената на кривичната одредба во Шведска, која забранува, не само агитација против национална или етничка група, туку и агитација против хомосексуалците како група, била нужна за да се заштити угледот и правата на другите.

Потсетувајќи на препораките на Европската Комисија против расизам и нетолеранција (ЕКПН)⁴¹ и на Комитетот

⁴⁰ B. CASE OF VEJDELAND AND OTHERS v. SWEDEN, <http://www.conjur.com.br/dl/decisao-corte-europeia-direitos-humanos46.pdf>

⁴¹ Дека властите, преку своите највисоки претставници, треба „систематски и јавно да се оградваат, користејќи најстроги зборови, од какви

на министри на Советот на Европа⁴², Коалицијата спроведе парламентарна иницијатива, која, се надеваме, ќе резултира со Собраниска декларација за осуда на говорот на омраза и нетолеранција кон ЛГБТ, лицата што користат дрога, сексуалните работници и кон лицата што живеат со ХИВ.

било изрази на нетолеранција дадени од страна на предводниците на јавното мислење и медиумските личности“, Извештај на ЕКПН (четврт круг на мониторинг), 2010, стр. 11 http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Former_Yugoslav_Republic_Macedonia/MKD-CbC-IV-2010-019-MKD.pdf.

⁴² Во која се промовира принципот дека „ниту културните, ниту традиционалните, ниту религиските вредности, ниту правилата на „доминантната култура“, не можат да бидат повикани за да го оправдаат говорот на омраза или која и да е друга форма на дискриминација, вклучувајќи ја и врз основа на сексуална ориентација или родов идентитет“ (Recommendation CM/Rec(2010)5 of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity (Adopted by the Committee of Ministers on 31 March 2010 at the 1081st meeting of the Ministers' Deputies).

1.19. Политики на еднакви можности

Според нововведената политика на еднакви можности за вработување во Парламентарниот институт, „Собранието и Парламентарниот институт се обврзани на правичност, транспарентност и на недискриминирање во однос на сите аспекти од процесот на вработување“. Коалицијата ја поздравува експлицитно наведената цел на политиката и на практиките за вработување: „да се подготвува и одржува профилот на вработените, кој претставува одраз на различностите во Македонија во однос на возраста, инвалидитетот⁴³, етничката припадност, верата, полот и на сексуалната ориентација“⁴⁴.

Коалицијата бара од Владата да дефинира политики за еднакви можности при вработувањето во јавната администрација, во кои експлицитно ќе биде спомената сексуалната ориентација.

⁴³ Коалицијата се надева дека терминот „инвалидитет“ ќе биде заменет со политички коректен израз.

⁴⁴ В. <http://www.ndi.org/macedonia/parliamentary-institute>.

2. Случаи на повреда на сексуалните и здравствените права

2.1. Повеќекратно насилство и дискриминација врз основа на родовиот идентитет

Н.Н., родител на две малолетни деца, ја информираше Коалицијата за постојаните закани за неговото здравје и за неговиот живот и за малтретирањето од страна на соседите во неговото село (уредно пријавени во МВР). Неговите две деца живеат заедно со нивната мајка и нивниот дедо во средина, во која дедото постојано упатува закани и дискриминациски и навредливи зборови кон Н.Н.

На Н.Н. не му се овозможува контакт со неговите деца, иако има договор со неговата сопруга дека викендот децата ќе го поминуваат кај него. Центарот за

социјална работа (ЦСР) донесува заклучок да се прекине постапката за уредување на родителски права, додека не се направи проценка на менталното здравје на децата. Иако нема донесено формално решение за одземање на неговите родителски права, заедно со мајката, ЦСР, наместо таткото, потпишува согласност за патување на дете во странство. Родителските права на Н.Н. се до таа мерка ускратени, што не му било дозволено да го посети своето болно дете сместено во болница.⁴⁵

Во текот на 2011 година, Н.Н. ја информираше Коалицијата за повеќе случаи на насилство, дискриминација и на социјално исклучување од средината. Случаите на насилство од средината прогресираа, во моментот кога Н.Н. почна отворено да зборува за своите проблеми во медиумите, како лице што е во фаза на менување на својот пол. Во една прилика, Н.Н. пријави и физички напад во неговиот дом, по упадот од страна на негов соселанец, кој и претходно бил пријавуван во полицијата поради неговото насилничко однесување.

Н.Н., со поддршка на Коалицијата, упати иницијатива до МТСП – Застапникот

⁴⁵ Кога отишол да го посети својот син со неговата мајка, им било кажано дека мажи не смеат да влегуваат во одделението, па посета ѝ била овозможена само на бабата. Но, истиот ден посета му била овозможена и на дедото (по мајка).

за утврдување на нееднаков третман на жените и на мажите, поради дискриминација врз основа на пол, при неуспешниот обид да го посети својот син во болница. Застапникот не утврди дискриминација врз основа на пол, со образложение дека намерата на персоналот на болницата не била да го дискриминира Н.Н., туку да ги заштити интересите на малолетното дете.

Коалицијата упати приговор до МТСП поради противзаконското постапување на ЦСР-Тетово, кој му ги ограничува родителските права на Н.Н., врз основа на неговите родов идентитет и изразување. Откако МТСП не постапи по приговорот, на крајот на 2011 година, Коалицијата упати претставка до Народниот правобранител, во која се бара да се преиспита работата на ЦСР, МТСП и на МВР (во однос на поплаките за полициско непостапување). Народниот правобранител ја информираше Коалицијата дека работи на претставката, односно дека побарал известувања за случајот од ЦСР, МТСП и од Секторот за внатрешни работи и професионални стандарди.

Коалицијата апелира до сите надлежни институции да ги преземат сите неопходни мерки за заштита од насилство, дискриминација и од социјално исклучување на трансродовите лица.

2.2. Полицијата ги третира сексуалните работници - жртви на насилство како криминалци

Неколку сексуални работнички се жртви на насилнички упад од страна на маскирани лица, кои провалуваат во нивниот стан, во јуни, 2011 г., при што дел од нив се здобиваат и со телесни повреди. Откако го пријавуваат насилството во полицијата, таа сексуалните работнички не ги третира како жртви на насилство што треба да се заштитат, туку како криминалци што се апсат и се прогонуваат. По апсењето на жртвите на насилство, Министерството за внатрешни работи (МВР) им соопштува на медиумите дека открила „дуvlo на проституција“ и „бордел во стан“, без да им соопшти на медиумите дека, всушност, полицијата била повикана во станот за да ги заштити сексуалните работнички од физичко насилство.

За жал, и најголем дел од медиумите сензационалистички го претставија случајот, привилегирајќи ја полициската верзија на настанот, а маргинализирајќи го насилството врз сексуалните работнички. Само дел од медиумите објавија дека „претепани проститутки барале помош

од државата“, без да ја доведат до прашање полициската верзија, според која апсењето на сексуалните работнички (жртви на насилство) било резултат на „претходно преземени оперативни мерки и документирано сознанија“, односно, на истрага што се водела една година и два месеца.⁴⁶

Имајќи предвид дека до моментот кога беше пишуван извештајот не беа пронајдени маскираните лица што беа пријавени дека извршиле насилство врз сексуалните работници, Коалицијата бара од МВР да ја забрза истрагата, да ги пронајде сторителите на насилство и да преземе соодветни мерки против нив. Исто така, Коалицијата апелира до МВР да преземе посебни мерки за градење на доверба кон припадниците на маргинализираните групи што се изложени на насилство, мерки, со кои ќе бидат охрабрени да пријавуваат насилство и да бараат заштита од полицијата, без страв дека ќе бидат третирани како криминалци.

⁴⁶ „Откриен бордел среде Скопје“, Нова Македонија, 22.6.2011, <http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetail.asp?vest=62211955181&id=12&setIzdanie=22311>

2.3. Индици за повеќекратно прекршување на правата на сексуална работничка

Во март, 2011 г., ХОПС – Опции за здрав живот – Скопје поднесува барање за покривање на надоместок за прекин на бременост, со цел да се обезбеди безбеден и легален абортус на една сексуална работничка. Барањето беше поднесено, поради тоа што бременоста се случила против нејзина волја, како резултат од неколкугодишно сексуално насилство, а поради нејзината тешка економска и социјална состојба не била во можност да ги покрие трошоците за прекин на бременоста. Надлежните институции сè уште не доставиле одговор, а оштетената мораше да го роди детето. Во меѓувреме, бремената сексуална работничка останала бездомничка, откако не сакала да се врати во куќата на вонбрачниот партнер, тврдејќи дека физички ја малтретирал (удирајќи ја по stomакот), ја терал да излегува на улица и да му носи дома по 6000 ден. Години наназад ХОПС го алармирал Центарот за социјална работа за семејното насилство врз сексуалната работничка (од вонбрачниот партнер и од трети лица), укажувајќи на „можно

постоење на попреченост во психичкиот развој“ и дека лицето не е ставено под стручна и професионална грижа. Кон крајот на 2010 година, ХОПС побарал од Одделението за заштита на возрасни, при Меѓуопштинскиот центар за социјални работи (МЦСР) – Скопје да поведе постапка за категоризација на нејзината психофизичка состојба и, евентуално, да ѝ назначи застапник, кој ќе ги штити нејзините права. Но, постапката не е завршена до 2012 година, поради неажурност на социјалните служби.

Иако МЦСР – Скопје има мислење дека „лицето не е во можност да соработува во насока на подобрување на состојбата во која се наоѓа“, сексуалната работничка - жртва на семејно насилство останува на улица без соодветна професионална грижа. Имено, МЦСР – Скопје продолжува да зема изјави од сексуалната работничка исклучиво во присуство на вонбрачниот партнер, при што таа ги негира наводите за насилство, како и во минатите случаи (кога социјалните работници детектираат траги од насилство и не преземаат ништо).

На 15.4.2011, ХОПС поднесува претставка до Народниот правобранител, поради непостапувањето на МЦСР – Скопје. Во претставката е наведено дека жртвата на семејно насилство „е бремена спротивно на нејзината волја, како резултат на

сексуална злоупотреба од нејзиниот партнер и од трети лица". Исто така, ХОПС укажува дека, кога жртвата била прашана во МЦСР дали има шанси да се врати дома, таа одговорила дека не сака да се врати, бидејќи партнерот ја малтретира, физички и сексуално, ја удира по стомакот и по телото и ја присилува да работи и да му носи пари. Но, и покрај дадената изјава од страна на жртвата пред службениците на МЦСР, никој не презел ништо за да ја заштити од понатамошно насилство.

По низа неуспешни обиди од страна на ХОПС за нејзино згрижување и сместување во соодветна установа, најпосле таа е згрижена во Прифатниот центар за бездомни лица на МТСП. Пред згрижувањето, МЦСР – Скопје бара од ХОПС да достават резултати од медицинските испитувања за нејзината здравствена состојба, поради „фактот што истата е лице што спаѓа во категорија на високо ризични лица за пренос на инфекции“. ХОПС го информира МЦСР – Скопје дека ваквиот чин претставува акт на дискриминација.⁴⁷

⁴⁷ ХОПС се повикува на „Националната стратегија за ХИВ/СИДА 2007-2011“: „припадност на одредена група не го зголемува ризикот на едно лице од инфекција туку обратно, однесувањето на едно лице и, поради тоа, неговата поголема изложеност на вирусот е она што тоа лице го ставаат под зголемен ризик односно во одредена ризична група“. ХОПС укажува дека категоризацијата од страна на МЦСР е

При посета од страна на ХОПС во Прифатниот центар за бездомни лица, жртвата изјавува дека била силувана од жител на соседното село во нејзината соба во домот за бездомници. Иако раководителката на домот била известена за случај на можно силување, таа не го пријавила случајот, ниту, пак, бремената сексуална работничка била прегледана од страна на лекар. Случајот бил пријавен во полицијата три дена подоцна, во придружба на социјален работник, но никој не побарал да се извршат соодветни прегледи. Откако ХОПС инсистирал да се изврши специјалистички медицински преглед, со кој би се утврдило дали имало индикации за силување, добил информација дека сексуалната работничка била вратена кај партнерот по нејзино барање, по потпишувањето на изјава во присуство на психолог, правник и на социјален работник. Следниот ден ХОПС стапува во контакт со сексуалната работничка и ја придружува на преглед во Институтот за судска медицина, каде што добиле информација дека требало веднаш да биде донесена, бидејќи имаат поминато б

стигматизирачка и ја става сексуалната работничка во понеповолна ситуација во остварувањето на нејзините права како штитеник во Прифатниот центар за бездомни лица. Ваквото барање е акт на дискриминација на институцијата спрема лицето, бидејќи доставувањето на ваквите податоци не се бараат од другите штитеници во домот.

дена од настанот и дека е проблем да се добие релевантен доказ за силување.

На 7.5.2011, ХОПС добива одговор потпишан од министерот за труд и социјална политика, во кој се тврди дека итно биле преземени „низа активности за утврдување на фактичката состојба и помош на именуваната во соработка со ПС Горче Петров“, дека таа била „спроведена на гинеколошки прегледи кај матичен гинеколог“ и дека „од направениот медицински преглед не е констатирано насилство“. Исто така, во одговорот, се укажува дека изјавата за сторено семејно насилство била повлечена и дека „Центарот за социјална работа, како првостепен орган, нема основа да отпочне постапка за семејно насилство“.

ХОПС бара Јавното обвинителство да го испита целиот случај, како и пријавите до Министерството за внатрешни работи и до Меѓуопштинскиот центар за социјални работи за постоење на основано сомнение за сторено кривично дело – силување.

Коалицијата протестира до Меѓуопштинскиот центар за социјална работа, поради тоа што не спровел адекватна истрага по тврдењата за семејно насилство и што не ѝ овозможил на жртвата соодветна социјална и здравствена заштита. Коалицијата бара од Меѓуопштинскиот центар за социјална работа да ги преземат сите неопходни мерки

за заштита на жртвата од сите форми на насилство и на дискриминација и да ѝ овозможи пристап до сите медицински услуги, вклучително и до средства за спречување на несакана бременост.

Коалицијата побара од Народниот правобранител дополнителни информации за тоа дали е направена стручна и професионална истрага за пријавениот случај на силување и за пријавените случаи на семејно насилство.

2.4. Несоодветно лекување на дете-зависник од дрога

На 16.5.2011, ХОПС добива информација од социјалниот работник во ЈЗУ Клиника за детски болести - Скопје дека на клиниката имаат хоспитализирано малолетно дете на возраст од 12-13 години под дејство на опијати, кое, во бесвесна состојба, било донесено од страна на полицијата. Станувало збор за дете на возраст над 13 години, под старателство на МЦСР (односно на Домот за деца без родители „25 Мај“ во Скопје), кое, по извршената медицинска интервенција, добива апстиненцијални кризи, без да прима соодветна терапија.

Од страна на медицинскиот персонал и на социјалниот работник од Клиниката за детски болести, било контактирано со Клиниката за психијатрија во врска со лекувањето на малолетникот, но бил добиен одговор по телефон дека тие не биле надлежни и дека кај нив немало услови за лекување на деца под 14 години. Меѓутоа, ХОПС има добиено известување од ЈЗУ Клиника за психијатрија дека тие, од болести на зависност, третираат малолетни лица на возраст и под 14 години. Во меѓувреме, на 30.5.2011, ХОПС добива нова информација од Клиниката за психијатрија дека тие не се регистрирани за третман на болести на зависност, но и дека конзилијарно би се вклучиле во мултидисциплинарен и интерклинички третман на зависност кај малолетни лица под 14 години.

Откако детето било прегледано од психијатар и му биле препишани соодветни лекаства за апстиненцијалните кризи, останало да се лекува на Одделението за пулмологија, несоодветно за лекување на болести на зависност. По детоксикацијата од опијати, повторно е контактирано со социјалната работничка од МЦСР, на која повторно ѝ е укажано дека Одделението за пулмологија не е соодветно за ваков вид на третман. Тогаш е добиена информација дека, иако, реално, нема потреба детето повеќе да лежи во болница, немале каде

да го сместат, бидејќи во Домот за деца без родители не сакале да го прифатат. На 16.11.2011, од социјалниот работник од МЦСР е добиена информација дека детето околу 2 месеца е сместено во Геријатрискиот центар „Сју Рајдер“ во Скопје. На 22.12.2011, повторно е контактирано со социјалниот работник од МЦСР, со цел да се договори посета на детето во „Сју Рајдер“, меѓутоа добиена е информација дека, поради влошена здравствена состојба, детето е повторно префрлено на Клиниката за детски болести – Одделение за пулмологија, бидејќи на Клиниката за хирургија и за ортопедија одбивале да го примат и да го оперираат.

Од страната на ХОПС до Државниот здравствен инспекторат, Комисијата за заштита на правата на пациентите при ФЗО и до министерот за здравство, се поднесени претставки, во согласност со Законот за заштита на правата на пациентите, , но до 2012 година сè уште нема никаков одговор.

Коалицијата му укажува на Министерството за здравство дека проблемот со малолетните деца што користат хероин (особено Ромите) е особено акутен и дека истражувањата предупредуваат дека „постојат голем број на малолетни Роми што од многу рана возраст почнуваат да употребуваат

дроги⁴⁸. Коалицијата апелира сериозно да се земе предвид препораката дека „е неопходно во најкраток временски рок да се отвори центар за лекување на зависности од дроги во Шуто Оризари, а треба да се разгледаат потребите и можностите за отворање на такви центри и во други населби со мнозинско ромско население“⁴⁹.

Коалицијата бара од Министерството за здравство да ги отстрани законските и институционалните бариери за лекување на деца на возраст под 16 години и да овозможи подобри услови за лекување на деца, вклучително и програми за ресоцијализација.

Коалицијата апелира до Народниот правобранител да го испита случајот на повеќекратна дискриминација и на несоодветно лекување на дете-зависник од дрога, имајќи предвид дека напорите на старателот (МЦСР) не резултираат со подобрување на здравствената состојба на детето и со подобрување на квалитетот на неговото лекување.

⁴⁸ Димитриевски, Вања, „Унапредување на правото на пристап до социјални и здравствени услуги за Ромите што употребуваат дроги“, стр. 15.

⁴⁹ Димитриевски, Вања, „Унапредување на правото на пристап до социјални и здравствени услуги за Ромите што употребуваат дроги“, стр. 35.

2.5. Постапки за заштита на правата на сексуалните работнички во случајот „Улична проституција“

На 29.6.2011 е поднесена апликација до Европскиот суд за човекови права во Стразбур, во врска со пресудата со која сексуалните работнички – жртви на полициската акција „Улична проституција“ – беа осудени со условна казна за пренесување на заразни болести.

Во 2011 година, продолжи граѓанската постапка за утврдување на повредата на личните права на 14 сексуални работнички во случајот „Улична проституција“. Постапката се води против Основниот суд „Скопје 1“, Министерството за внатрешни работи и против ЈЗУ Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, во која првостепениот суд најде повреда во постапувањето на Основниот суд „Скопје 1“ и на МВР.

Во 2011 година, продолжи и граѓанската постапка, во која трисексуални работнички тужат пет медиуми за надомест на штета, поради повреда на правото на приватност (неовластено снимање и објавување на фотографии и видеоматеријали, без заштита на нивниот идентитет).

Коалицијата ја поздравува првостепената пресуда, која се повикува на Европската конвенција за човекови права и која констатира повреди на правото на почитување на приватниот и на семејниот живот (поради снимките објавени на интернет-страницата на МВР), „понижувачко постапување кон тужителките од страна на надлежните при МВР“⁵⁰, и повеќекратно прекршување на правото на лична слобода и на сигурност.

Коалицијата ќе излезе со посебна конференција за печат откако пресудата ќе стане правосилна.

⁵⁰ Понижувачкото постапување кон сексуалните работнички од страна на надлежните при МВР е „при приведувањето, кое се одвивало како групно приведување, со групно претресување... без притоа да им се каже каде ќе бидат однесени и со присила да дадат крв за анализа“. Потоа, „самото тоа што полициските службеници им кажувале на тужителките дека ќе бидат порано пуштени дома ако дадат крв, претставува присила и понижувачко постапување кон тужителките“. Исто така, понижувачко постапување е констатирано преку „фактот што тужителките во просториите на ПС „Бит Пазар“ биле ставени во една просторија, во којашто имало само две клупи, а биле вкупно 25 или 26 на број и не им било дозволено ниту да конзумираат вода и храна, ниту да одат во тоалет“.

2.6. Случај „Педагогија“: Министерството за образование дискриминира

На 18.4.2011, Коалицијата упати претставка до Комисијата за заштита од дискриминација против авторките на учебникот „Педагогија“ (за трета година, средно образование) и против Министерството за образование и наука, затоа што првите напишале и објавиле, а Министерството дозволило „во наставната програма да се употребува учебник што содржи текст што ги дискриминира лицата со хомосексуална ориентација“.

На 19.5.2011, Комисијата за заштита од дискриминација донесе „Мислење“, во кое утврди дека е надлежна да постапува кога станува збор за дискриминација врз основа на сексуалната ориентација⁵¹ и дека оспорената содржина во учебникот „претставува вознемирување, предизвикува чувство на пониженост, повредана достоинството на групалуге, кое

⁵¹ „...Комисијата утврди дека е надлежна да постапува, иако се работи за основа, која не е предвидена во член 3, како што е сексуалната ориентација, имајќи ја предвид отвореноста на листата на дискриминациски основи, која јасно укажува на упатување на други основи предвидени со закон или со ратификуван меѓународен договор.“ (Мислење, бр. 2/27/11, 29.6.2011).

произлегува од дискриминациска основа, сторено од страна на Министерството за образование и наука и на авторите на учебникот, проф. д-р Марија Костова, проф. д-р Анета Баракоска и м-р Ели Маказлиева“.

Притоа, Комисијата укажа дека „учебниците не смеат во своите содржини да имаат текстови, со кои се стигматизира определена група на луѓе“ и дека „содржините на учебниците не смеат да бидат насочени кон кршење на човековите права“.

Исто така, Комисијата донесе задолжителна препорака до Министерството за образование и наука, за ревидирање на содржината на учебникот „Педагогија“, кога се зборува за „опачините на сексуалниот живот“, односно „во делот на хомосексуалноста и лезбиството, на стр. 203, и за тоа дека ревидираната содржина не смее да содржи елементи на вознемирување врз дискриминациска основа“.

Но, препораката на Комисијата беше само делумно спроведена. Учебникот „Педагогија“ беше ревидиран на тој начин што „хомосексуалноста и лезбиството“ беа избришани во делот „Сексуални определби“.⁵² Практично, во сегашната

⁵² И кога се набројуваат „негативните појави на сексуалниот живот на човекот“ (под а.) „Опачините на сексуалниот живот“, и посебниот параграф каде „хомосексуалноста и лезбиството“ беа претставени

верзија на учебникот во делот „Сексуални определби“ воопшто нема никакво споменување ниту на хомосексуалноста, ниту на бисексуалноста, ниту пак на хетеросексуалноста!

Исто така, во учебникот останува дискриминациската дефиниција за љубовта. Таа продолжува да се третира исклучиво како тежнење „кон одредена личност од спротивниот пол“ (стр. 200), а, кога се поставува прашањето за сексуалниот однос, се исклучува можноста за сексуален однос со друго лице од истиот пол: „Зошто еден млад човек има сексуален однос со друг од спротивниот пол?“ (стр. 201).

Авторките на учебникот „Педагогија“ воопштоне гозеле предвидувањето на Комисијата за заштита од дискриминација дека „учебниците не смеат во своите содржини да имаат текстови, со кои се стигматизира определена група на луѓе“. Така, во истото спорно поглавје остануваат содржините, со кои се стигматизираат „проститутките“⁵³ и нивните клиенти⁵⁴.

како „опачини“, а „учесниците на таков изопачен, неприроден, и... ненормален сексуален живот“, беа опишани како „личности со психички тешкотии и пречки“.

⁵³ На пример, „...едно е сигурно: проститутките не се толку сиромашни материјално, колку емоционално, тоа претежно го прават психички оштетени личности или интелектуално недоволно развиени лица“ (стр. 203).

⁵⁴ На пример: „Однос со проститутки бараат оние

Остануваат и спорните содржини, во кои алкохолизмот и „наркоманијата“ се третираат како „опачини што се во тесна врска со сексуалното однесување на личностите“ (стр. 204).

Коалицијата ја поздравува одлуката и препораката на Комисијата за заштита од дискриминација, но протестира против начинот, на кој е спроведена препораката, со што практично се избриша темата „хомосексуалност“ во контекст на љубовта, сексуалноста и на „сексуалните определби“.

Коалицијата бара од Министерството за образование да изврши темелно ревидирање на дискриминациските содржини во учебникот „Педагогија“ и да изврши ревизија на сите други учебници што содржат текстови, со кои се стигматизира определена група на луѓе. Поради тоа што сите дискриминациски содржини во учебникот не се ревидирани, Коалицијата ќе поведе уште една постапка за заштита од дискриминација пред Комисијата.

мажи кои се несигурни во својата сексуална улога, оние кои наоѓаат тешко трајна партнерка или имаат вулгарен простачки став кон сексуалноста“ (стр. 203).

2.7. Случај: Хомофобични професорки против активистка на Коалицијата

А в т о р к и т е н а дискриминацискиот учебник „Педагогија“ водеа кривична постапка за навреда и клевета против Ирена Цветковиќ, активистка за човекови права во Коалицијата, поради објавени изјави и колумни, во кои се критикуваа хомофобичните содржини од учебникот. Коалицијата застапа во одбрана на обвинетата, сметајќи ја тужбата како обид за замолчување на јавната критика на хомофобичните учебници, кои генерираат и поддржуваат нееднаквост, нетолеранција, неправда и насилство. Коалицијата, на 2.2.2011, организираше и мирен протест пред Основниот суд „Скопје 1“, против хомофобијата во образованието и за заштитата на критичкото мислење и на активистите за човекови права. Коалицијата ја поздрави и пресудата на Основниот суд, со која активистката беше ослободена од обвиненијата за клевета и за навреда, со образложение дека ја афирмирала потребата од борба против хомофобијата.⁵⁵

⁵⁵ „Со објавувањето на колумните, обвинетата, како

Меѓутоа, иако беше ослободена од неоснованите обвиненија за клевета и за навреда, Цветковиќ не беше ослободена од дискриминацискиот третман во постапката за избор за асистент на Институтот за родови студии на Филозофскиот факултет во Скопје (на истиот факултет, каде што предаваат дел од нејзините тужителки). Без да се доведат до прашање нејзините стручни квалификации и експертските препораки за избор, Цветковиќ не доби доволно гласови за избор за асистент (што е преседан). Постојат сериозни индикации дека поголем дел од професорите (на чело со деканот) се солидаризирале со авторките на учебникот „Педагогија“, кои беа експлицитно наведени од Комисијата за заштита од дискриминација, како лица што сториле вознемирување и предизвикале чувство на пониженост и повреда на достоинството на група луѓе, кое произлегува од дискриминациска основа.

Коалицијата остро протестира против дискриминацискиот третман кон кандидатите за вработување на Институтот за родови студии на

новинар, применувајќи го принципот на слободата за изразување, искажала и афирмирала добра намера за обезбедување на јавното мислење и за подигање на јавната свест за запознавање со современите научни сознанија и формално правните дефиниции за потребата од борбата против хомофобијата“. (Образложение на Пресудата XIV К. бр. 2614/09).

Филозофскиот факултет, поради тоа што јавно ја афирмирале потребата за борба против хомофобијата и докажале пред Комисијата за заштита од дискриминација дека некои вработени на Филозофскиот факултет се автори на дискриминациски учебници.

2.8. Случај „Ноќни Волци“ 2011

О дискриминацискиот плакат од 2010 година, на кој пишуваше „Забрането за педераси“, организаторот на Мото-фест „Ноќни волци“ ја промовираше својата манифестација во 2011 година со нов плакат, на кој беа отпечатени повеќе знаци за забрана. Покрај знаците за забрана на оружје, алкохол, животни, беше отпечатен и визуелен знак што се употребува за забрана на пристап на хомосексуалци. Коалицијата повторно реагираше до спонзорот на фестивалот, „Град Скопје“, барајќи итна јавна реакција, осуда на дискриминациските хомофобични елементи и повлекување на логото и на спонзорството од дискриминацискиот настан. Коалицијата испрати и претставки до Комисијата за заштита од дискриминација и до Народниот

правобранител, со барање да се утврди повреда на одредбите за заштита од дискриминација и да се наложи отстранување на констатираните повреди.

Народниот правобранител испрати известување до Коалицијата, во кое образложи дека на одговорните лица од „Град Скопје“, им било укажано „веднаш да реагираат во врска со ова дискриминациско постапување од страна на здружението „Нокни волци“, кое, за жал, се повторува по втор пат“. Народниот правобранител добил одговор од „Град Скопје“ дека „веднаш реагираше до организаторот за отстранување на спорниот знак“ и добил известување „дека овој дискриминациски знак ќе биде отстранет од сите плакати, како и од интернет-страницата на организаторот (www.nightwolves.com.mk).

Коалицијата протестира против одлуката на „Град Скопје“ за повторно поддржување на дискриминациската манифестација „Мото-фест“.

Имајќи предвид дека манифестацијата „Мото-фест“, поддржана од „Град Скопје“, постојано, на разни начини, ги дискриминира припадниците на дел од маргинализираните групи, Коалицијата бара од „Град Скопје“ и од сите други институции да ја прекинат соработката со дискриминацискиот клуб „Нокни волци“,

кој продолжува јавно да ги изразува своите дискриминациски ставови.⁵⁶

2.9. Хомофобичен говор на омраза од главен уредник

Коалицијата поднесе претставка до Комисијата за заштита од дискриминација против дневниот весник „Вечер“ и против главниот уредник, Драган Павловиќ-Латас, за неговата дискриминациска колумна „Знамиња“, објавена на 18.10.2010, и која е сè уште достапна за читателите на интернет-изданието⁵⁷.

Колумната изобилува со дискриминациски, хомофобичен говор на омраза: „педерите се закана за човештвото“; „секој педер треба да носи маица дека сексот со него може да ти донесе СИДА и дека е апсолутна закана за наталитетот“; „ако

⁵⁶ Од манифестот на „Нокни волци“ е јасно дека станува збор за дискриминациска организација што шири говор на нетолеранција кон „педери“ и кон „наркомани“, ставајќи ги во ист кош со наркодилери и педофили: „Без намера некого да дискриминираме, навредиме или сожалуваме, во нашето семејство не може да има наркоман, наркодилер, педер, педофил и човек што прави дела или со себе носи идеи и симболи на зло и сатанизмот.“ (http://www.nightwolves.com.mk/index_mk.htm).

⁵⁷ „Знамиња“, <http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=63C028791C962C47B233E20C8261B6A0>

некој провоцира со наметнување на сопствената интима врз туѓите нерви, тоа без конкуренција се педерите“, итн.

Коалицијата протестира поради непостапувањето на Комисијата за заштита од дискриминација по претставката, посебно против образложението дека таа нема надлежност за дејствија сторени пред нејзиното формирање, од 1.1.2011. Објавениот дискриминациски текст сè уште не е повлечен (и покрај тоа што Коалицијата бараше Комисијата да донесе таква препорака) и текстот сè уште создава заканувачка, непријателска, понижувачка и застрашувачка средина за лицата што се со нехетеросексуална ориентација, но и за лицата што живеат со ХИВ/СИДА.

2.10. Смртни случаи на зависници од дрога во затворите

Комитетот за превенција од тортура (КПТ), во извештајот за неговата посета во септември, 2010 г., укажа дека проблемот со злоупотреба на дрога е главен предизвик за затворот „Идризово“ и дека „сè уште е премалку направено за да се адресираат зголемениот број затвореници, кои имаат

проблем со злоупотреба на супстанции и широката распространетост на забранети дроги“⁵⁸.

КПТ препорача властите да преземат „брзи чекори за борба против ширењето на Хепатитис Ц и да воведат политика за намалување на штети“. КПТ укажа дека „програмите за детоксикација и програмите за супституција на пациентите зависни од опиоиди треба да бидат комбинирани со вистински психосоцијални и едукативни програми“⁵⁹.

Во својот одговор, властите укажуваат дека се планира специјален оддел за затворениците што имаат проблеми со дрога, како и воведување на психосоцијални програми и психосоцијални третмани, како надоградување на постојните третмани за супституциска метадонска терапија.⁶⁰ Во извештајот, КПТ побара и детална

⁵⁸ „... yet too little was being done to address the rising numbers of prisoners with a substance abuse problem and the widespread availability of illicit drugs.“

⁵⁹ „detoxification programmes with substitution programmes for opiate-dependent patients should be combined with genuine psycho-socio and educational programmes“ (Report to the Government of “the former Yugoslav Republic of Macedonia” on the visit to “the former Yugoslav Republic of Macedonia” carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), from 21 September to 1 October 2010)

⁶⁰ „Response...“, <http://www.cpt.coe.int/documents/mkd/2012-05-inf-eng.htm>.

истрага на смртен случај на зависник од дрога на метадонска терапија што се случил во август, 2010 г. Медиумите известија за неколку смртни случаи на лица – зависници од дрога во затворските институции во 2011 година.⁶¹ Смртните случаи продолжија и на почетокот на 2012 година, кога медиумите известија дека починал триесетгодишен затвореник од „Идризово“, откако пет дена барал медицинска помош, но не успеал да ја добие.

Коалицијата побара од Народниот правобранител, преку ненајавена посета на затворот, да ја испита ситуацијата во КПУ „Идризово“ во врска со конкретниот случај, бидејќи информациите достапни во јавноста укажуваат на можна тортура и на понижувачки третман и казнување. Народниот правобранител ја извести Коалицијата дека бил извршен увид во КПД „Идризово“ и дека Народниот правобранител ќе продолжи да го испитува случајот „и доколку за тоа има

основа, согласно овластувањата, кои произлегуваат од Законот за Народниот правобранител, ќе преземе соодветни мерки и дејства“.

Коалицијата бара од надлежните институции да извршат детална истрага за сите смртни случаи во затворските институции што се доведуваат во врска со употреба на дрога или со пациенти – зависници од дрога.

Коалицијата ги поддржува препораките на ХОПС: за развој на програми за ресоцијализација на корисниците на дрога, за воведување на постојана едукација и тренинг на затворскиот персонал за справување со проблемите во врска со дрога и за развој на програми за поддршка на зависниците од дрога по нивното излегување од затвор.

⁶¹ „Почина затвореник во истражниот затвор – Скопје“, [http://www.kanal5.com.mk/\(S\(stlhba55ntmvqw55ouysbc45\)\)/default.aspx?mId=37&eventId=71975&egId=13](http://www.kanal5.com.mk/(S(stlhba55ntmvqw55ouysbc45))/default.aspx?mId=37&eventId=71975&egId=13). Во рамките на истражувањето „Медиумите и маргинализираните заедници“ во медиумите беа регистрирани два смртни случаи на зависници од дрога во скопскиот затвор „Идризово“ (В. „Медиумите и маргинализираните заедници“, Коалиција „Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници“, Скопје, 2011, стр. 31-32.

**Coalition 'Sexual and Health Rights
of Marginalized Communities'**
**Report on the Sexual and Health Rights
of Marginalized Communities**
2011

Skopje
2012

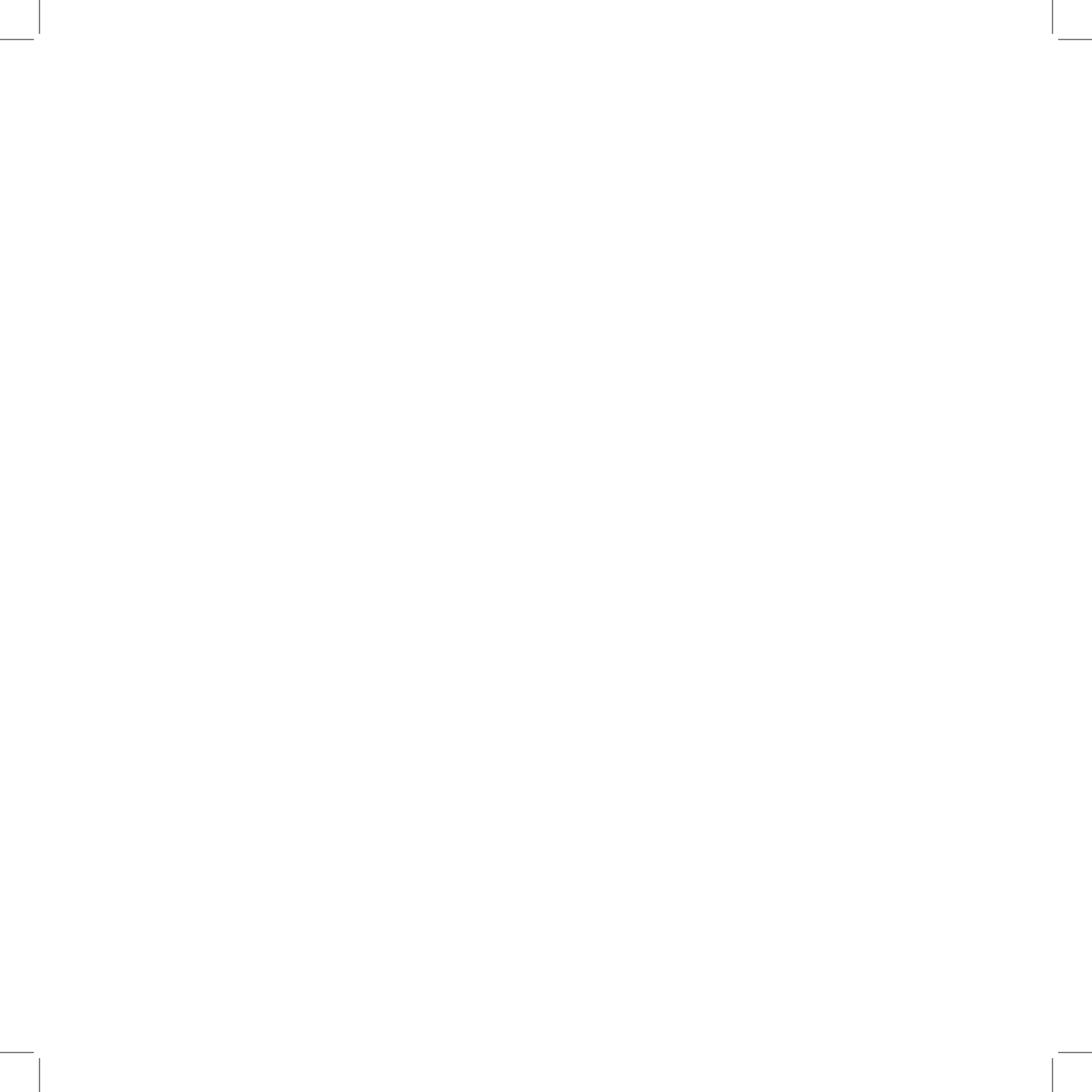

Table of Content:

Summary	44
1.Legislation and Politics	46
1.1.Macedonia Has No Problems with “Sexual Orientation and Gender Identity” in the UN	47
1.2.Ignoring the International Day against Homophobia and the Council of Europe Report	47
1.3.Law on Prevention and Protection against Discrimination	48
1.4.Discriminatory Strategy for Equality and Non-Discrimination	48
1.5.(Not)Opening New Addiction Centres	51
1.6.Non-transparency by the Ministry of Health and Failure to Implement the Law on Protection of Patients’ Rights	52
1.7.Systematic Problems of People Living with HIV	52
1.8.No Finances for Prevention of HIV/AIDS?	53
1.9.The Minister against the National Strategy and CEDAW’s Recommendations	54
1.10.Government Campaigns on Abortion	55
1.11.Declaration of People Living in Poverty and Social Exclusion	55
1.12.Homophobic Textbooks	56
1.13.Comprehensive Sexual Education	56
1.14.Manipulation with EU Directives on Gender Equality	57
1.15.There is No Protection from Domestic Violence for LGBT	58
1.16.Unfair “Principle of Fairness”	60
1.17.Media and Marginalized Communities Before and During the Election Campaign	61
1.18.Initiative for Adoption of Declaration for Denouncement of Hate Speech and Discrimination	61

1.19.Equal Opportunities Policies	62
2.Cases of Violation of Sexual and Health Rights	63
2.1.Indications of Multiple Violence and Discrimination on the Grounds of Gender Identity	63
2.2.The Police Treats Sex Workers – Victims of Violence as Criminals	63
2.3.Indications of Multiple Violations of a Sex Worker’s Rights	64
2.4.Improper Treatment of a Child Addicted to Drugs	67
2.5.Concession in the Protection of the Sex Workers’ Rights in the Case “Street Prostitution”	68
2.6.Case “Pedagogy”: The Ministry of Education discriminates	69
2.7.Case: Homophobic Professor against a Coalition’s Activist	71
2.8.Case “Night Wolves”	72
2.9.Homophobic Hate Speech by an Editor-in-Chief	73
2.10.Death Cases of Drug Addicts in Prisons	73

Summary

The Law on Protection of Patients' Rights did not see the light of day. In 2011, the Ministry of Health failed to carry out all obligations arising from the Law – appointing counselors, forming committees, etc. Although the Ministry of Health was responsible for delivering information about the established committees on patients' rights, the Ministry continued with the non-transparency.

The Ministry of Health did not overpass the barriers in opening new centers in places where drug addicts are forced to travel long distance in order to take therapy. The existing range of free treatment programs is smaller in regards to the needs of drug addicts. Treatment programs face serious challenges in closed institutions. The media reported few death cases of drug addicts in 2011. The Coalition demanded detailed investigation of all death cases in closed institutions related to drug use or patients – drug addicts.

The problem with children drug addicts below 16 is serious. Children drug addicts are often exposed to discrimination from health services, hence they are treated in unsuitable health institutions or are not treated at

all. The problem with minors using heroin (Roma in particular) is very acute, while settlements with majority Roma population still have no centers for treating addictions.

Although police practicing group arrest of sex workers and involuntary HIV tests has stopped, the police continue to treat sex workers as criminals. Even sex workers who have the courage to report violence to the police are treated as criminals. Unfortunately, media as well continue to present sex workers as criminals, ignoring reports to the police for violence, discrimination, social exclusion and fight for their rights. Social services do not provide adequate protection of sex workers – victims of family violence, nor do they investigate properly the reports of sexual violence. However, the fact that certain judges have become sensitive to the rights of sex workers who have asked court protection after numerous violations of their rights in the action "Street Prostitution" in 2009 is encouraging.

People living with HIV continue to face administrative and legal barriers in their practice of the right to continuous and adequate medical therapy. People living with HIV have publicly indicated to cases where medical care was refused, the right to confidence of medical data was violated, or to cases of discrimination from social institutions, and having "no system of social protection and support for people living with HIV, who are

socially not provided for, not taken care of and are rejected by society”.

The budget cut in finances for HIV prevention (intended for the organizations) by the Government is particularly upsetting, because the successful implementation of HIV prevention programs for members of marginalized groups is brought into question.

The negative trend regarding the rights of LGBT people continued in 2011 as well. Macedonia found itself on the bottom of the list of European countries regarding respect of equality towards LGBT people. Although Macedonia has no problem with “Sexual orientation and gender identity” in the UN, the Government persistently defends the intentional erasing of sexual orientation in the Law on Anti-discrimination. The Government remained deaf to European Commission’s warnings that the LGBT community continues to be subjected to discrimination and stigmatization and did not take specific steps to fight against discrimination and social exclusion of LGBT people. The Government’s discriminatory attitude towards marginalized groups is visible in the proposed “National Strategy for Equality and Non-discrimination”, which is focused only on four grounds: ethnic origin, age, mental and physical disability and sex. Discrimination also continues towards LGBT people in educational institutions, where programs and policies for fighting violence, discrimina-

tion and social exclusion on the grounds of sexual orientation and gender identity are missing. The Coalition commends the recommendation made by the Parliament Commission for Equal Opportunities for elaboration of separate sexual education program, to be implemented through a pilot-program. Although officials deny that “University and high school textbooks treat homosexuality as a disease”, the Coalition in 2011 drew up an expert analysis of more textbooks (in which homosexuality is treated as a disease, mental disorder, abnormal occurrence, deviations, sin ...) and demanded revision of these. The Coalition commended the decision of the Commission for Protection from Discrimination, whereupon discrimination in the Pedagogy textbook was determined, in the chapter where homosexuality is listed among “negative occurrences in human sexual life”, where “homosexuality and lesbianism” were presented as “deviations”, and “participants in such deviated, unnatural and ... abnormal sex life”, were described as “people with mental problems and disorders”. The Coalition commended the Basic Court judgment to dismiss the charges for slander and insult and the explanation that the activist affirmed the need for fighting homophobia. The Coalition protested against the discriminatory treatment towards the activist by the Faculty of Philosophy, where the professors (headed by the dean) supported the authors

of the Pedagogy textbook, i.e. the persons who committed agitation and caused humiliation and violation of the dignity of a group of people on discriminatory grounds.

The negative trend of discriminatory presentation and hate speech towards LGBT people, particularly via the internet still continues. The Commission for Protection from Discrimination does not act regarding the currently available contents in which media editors claim that "fagots are a threat to humanity" and "every fagot should wear a T-shirt saying sex with him can cost you AIDS...". The city of Skopje again supported the manifestation "Moto-fest" whose promotional materials openly discriminate against homosexuals, while most of the media ignored or justified discrimination.

Violence, discrimination and social exclusion of transgender people who have the courage to publicly speak of the violation of their rights is particularly worrying. In Macedonia there still aren't medical conditions for treating people who want to change their sex, hence they are forced to travel to other countries. The Coalition appeals to the authorities to remove all medical and insitutional barriers and provide that people who want to or have already changed their sex practice their sexual and health rights.

1. Legislation and Politics

1.1. Macedonia Has No Problems with “Sexual Orientation and Gender Identity” in the UN

On March 22, 2011, over eighty countries supported the statement on “Ending Acts of Violence and Human Rights Violations Based on Sexual Orientation and Gender Identity” in the United Nations Human Rights Council.⁶² Among the countries to support this statement was the Republic of Macedonia, which signed the joint statement “Human Rights, Sexual Orientation and Gender Identity” in the General Assembly on December 18, 2008.

On November 17, 2011, the United Nations High Commissioner for Human Rights recommended that the governments “enact comprehensive anti-discrimination legislation that includes discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity

⁶² “Ending Acts of Violence and Related Human Rights Violations Based on Sexual Orientation and Gender Identity.”, <http://geneva.usmission.gov/2011/03/22/lgbtrights/>

among prohibited grounds”.⁶³

The Coalition commends the decision made by the Government of the Republic of Macedonia to support these significant UN acts, expressing hope that the Government shall have the political will to implement UN standards in the Republic of Macedonia as well.

1.2. Ignoring the International Day against Homophobia and the Council of Europe Report

On May 17, 2011, the Coalition held a press conference followed by an outdoors exhibition, “Images against Homophobia” (included in the joint project of Charles Meacham and Sarah Baxter – “The Walk with Pride”). During the press conference, public personalities and the Macedonian Orthodox Church were awarded with “Plaques of Gratitude”, without whose contribution “Macedonia wouldn’t have managed to reach the bottom of the list of European countries in regards to the respect of equality towards LGBT people”.

⁶³ See „Discriminatory laws and practices and acts of violence against individuals based on their sexual orientation and gender identity“, http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/19session/A.HRC.19.41_English.pdf

On the International Day against Homophobia and Transphobia the Helsinki Committee for Human Rights issued an announcement entitled "Homophobia Becomes a State Policy in the Republic of Macedonia". The announcement stresses that "in the past year there has been a regression in the state's behaviour towards LGBT people and equality for all, including LGBT people".⁶⁴

The media and the broader public, which was preoccupied with the early elections, mostly ignored the messages issued on May 17th, while the political leaders failed to issue statements on the International Day against Homophobia and Transphobia.

In June 2011, the Council of Europe promoted the report "Discrimination on the Ground of Sexual Orientation and Gender Identity in Europe", which discloses numerous remarks on the condition in the Republic of Macedonia.⁶⁵ The Council of Europe's report explicitly mentions the case concerning the

homophobic Pedagogy textbook, with quotations from the Coalition's Annual Report from 2009.⁶⁶ Although the recommendation "Homophobia is a state policy in the Republic of Macedonia" was presented during the report's promotion in Strasbourg, only one medium broadcasted the message, while the concerning assessment on the condition in Macedonia was ignored.

The Coalition urges the authorities to take seriously into consideration all the report recommendations by the Council of Europe, particularly the recommendation "Implement international human rights obligations without discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity", which implies „inclusion of sexual orientation and gender identity among the prohibited grounds of discrimination".⁶⁷

⁶⁴ Apart from the concerns on the situation with human rights and equalities of LGBT people in the Republic of Macedonia, the Helsinki Committee stressed that "Our strives for full EU membership and the coefficient 2 in the Ilga Europe Map and Index do not combine together. This coefficient places us in the same category as the states from the middle and far East".

⁶⁵ For instance, in the report Macedonia in 2004 was listed among the 12 countries in which there was a case of prohibition and/or administrative obstacles for "Pride" events or other mass public culture LGBT events and among the 10 countries without an identified legislations which regulates legal recognition of the gender.

⁶⁶ In "the former Yugoslav Republic of Macedonia" a book on "Pedagogy" intended for use in secondary schools includes a chapter on "Negative Aspects of Sexual Life" that describes gay and lesbian as "psychotic and highly neurotic" people participating in a "degenerated sexual life" (Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in Europe, Second Edition, p. 113)

⁶⁷ "Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in Europe", Second Edition, p. 11.

1.3. Law on Prevention and Protection against Discrimination

In the 2011 Progress Report, the European Commission also indicated that the Law on Anti-Discrimination is not in line with EU acquis, since “discrimination on grounds of sexual orientation is still omitted”.⁶⁸ The report particularly stresses that the LGBT community “continues to be subjected to discrimination and stigmatization” and that there is a need to raise awareness not only of the new legal provisions, but also of the principles of respect and tolerance of diversity.⁶⁹

The explicit indications in the Report dismiss the 2010 arguments: “we have implemented the directives as adopted by the European Union”. Namely, according to the arguments stated by the ruling party’s Coordinator, “not a single directive, apart from the directive related to labour legislation, which is directly implemented in our Law, indicates that sexual orientation should be introduced in the

⁶⁸ Progress Report, 2011, p. 18, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf. The Macedonian translation still reads: “Discrimination on the ground of sexual determination”.

⁶⁹ See also, p. 19.

Law on Protection from Discrimination”.⁷⁰

Bearing in mind that EU explicitly indicated that “The Law on Anti-Discrimination remains to be fully in lined with the Acquis⁷¹, particularly with respect to discrimination on ground of sexual orientation”, the Coalition demands that the Ministry of Labour and Social Policy (the proposer of the Law) take immediate actions and introduce sexual orientation as a ground for discrimination.

1.4. Discriminatory Strategy for Equality and Non-Discrimination

On November 16, 2011, the Minister of Labour and Social Policy promoted the draft-text of the “National Strategy for Equality and Discrimination”⁷². However, the title of the draft-text should not be “Na-

⁷⁰ SHORTHAND NOTES from the First extension of the Parliament’s 121 Session in the Republic of Macedonia, held on October 5 2010.

⁷¹ Acquis, the body of the European Law

⁷² “In the elaboration of the National Strategy for More Efficient Protection from Discrimination”, <http://vlada.mk/node/609>: “Improving the status of the most vulnerable citizen categories and providing continuous development in the protection against discrimination and promotion of equality is the goal of the National Strategy for Equality and Discrimination, elaborated by the Ministry of Labour and Social Politics”.

tional Strategy for Equality and **Discrimination**”, but “National Strategy for Equality and **Non-Discrimination** on the ground of ethnicity, age, mental and physical disability and sex (2012-2015)”.

The first confusing sentence from the “National Strategy for Discrimination” (pardon, non-discrimination) states that the regulations in the Republic of Macedonia promote and prohibit discrimination.⁷³ Unfortunately, this is true for this National Strategy as well, which includes only four grounds.

Responding to the remarks that the Strategy does not emphasize sexual orientation yet again, the Minister of Labour and Social Policy (MLSP) stated: “This is not true since protection on ground of sexual and sex orientation is established with the legal regulations of the Republic of Macedonia. We already stated this upon the adoption of the Law on Discrimination”.⁷⁴ However, the Minister failed to explain for the second time why sexual orientation mysteriously disappeared from the Law on Prevention and

⁷³ “In RM there is comprehensive legal framework of regulations that promote and prohibit discrimination in certain domains of life, whereupon they provide effective implementation.” (“National Strategy for Equality and Non-discrimination on the ground of ethnicity, age, mental and physical disability and sex (2012-2015)“, Government of the Republic of Macedonia, Ministry of Labour and Social Policy, p.3)

⁷⁴ “For the elaboration of a National Strategy for More Efficient Protection Against Discrimination”, <http://vlada.mk/node/609>

Protection against Discrimination although it was mentioned in the draft-laws that were commented by the international organizations.

The Coalition would like to remind the Minister of Labour and Social Policy of the translated “Guidebook for Protection against Discrimination”, published by MLSP in April 2010, which contains a separate chapter entitled “Sexual determination” (the translation should be corrected to “sexual orientation”). The Guidebook clearly states that sexual orientation is one of the key protected grounds in EU. In fact, this is apparent in the draft-text of the “national strategy”, mentioned in Article 13 from the Amsterdam Treaty.⁷⁵

The Coalition would like to remind of the recommendation published on MLSP’s website: „The Centres for Social Work should develop special mechanisms for the recognition of separate specific vulnerable groups, such as drug users, particularly people with different

⁷⁵ “The basis for adopting EU guidelines and provisions from this field is in Article 13 of the Amsterdam Treaty, according to which, the Council, acting unanimously on a proposal from the Commission, and after consulting the European Parliament, may take appropriate action to combat discrimination based on sex, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation.” (“National Strategy for Equality and Non-discrimination on the Ground of Ethnicity, Age, Mental ad Physical Disability and Sex (2012-2015)“, Government of the Republic of Macedonia, Ministry of Labour and Social Policy, p. 41)

sexual orientation.”⁷⁶

The Coalition demands from MLSP that the National Strategy text includes other discriminatory grounds such as affiliation to marginalized group, sexual orientation and gender expression, health status, etc., so that the Non-discrimination National Strategy addresses the question for prevention and protection against discrimination of vulnerable groups such as people affected with HIV (sex workers, men having sex with men, people injecting drugs...).

1.5. (Not)Opening New Addiction Centres

Although there are at least “6,000-8,000 heroin addicts with serious health and social problems” in the Republic of Macedonia, only 1,100 patients are treated with methadone substitution therapy, and only 140 people with buprenorphine (within the free state program).⁷⁷

⁷⁶ “Analysis of the states concerning social protection and social inclusion on local level”, Ludwig Boltzmann Institute for Human Rights, MLSP, October, 2010, p. 44. <http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/Fakticka%20analiza%20-%20MKD.pdf>

⁷⁷ See PROGRAM FOR HEALTH PROTECTION OF INDIVIDUALS WITH ADDICTION ILLNESSES FOR 2012: “Administrators of methadone substitution therapy and buprenorphine therapy are: the University Toxicol-

The 2012 Program foresees opening of new centres: “Should new Services for Prevention and Treatment from Drug Abuse in the Republic of Macedonia (Veles, Prilep and other towns) be opened in 2012, they will be financed by the Program for Health Protection of Individuals with Addiction Illnesses for 2012”. Unfortunately, the program allows for minimal increase in the percentage of included drug addicts, since the program provides “provision of methadone for 1,200 individuals and buprenorphine for 210 individuals with addiction illnesses”.

The Coalition forwarded request for information why the predicted new centres in the Skopje municipality have not been opened yet, however the competent institutions are still quiet.⁷⁸

The Coalition urges the Ministry of Health to overpass all obstacles that prevent the opening of the new centres in the Skopje municipalities and other populated places in Macedonia where addicts are forced to travel long distances (in certain cases daily) in order to take their replacement therapy.

ogy Clinic – Skopje, Psychiatry Hospitals Skopje, Demir Hisar and Negorci and the Services for Prevention and Treatment of Drug Abuse functioning within the hospitals in Tetovo, Kumanovo, Strumica, Shtip, Gevgelija, Ohrid, Bitola and Kavadarci and CPI Idrizovo- Skopje and CPI Skopje - Skopje.”

⁷⁸ Municipality Aerodrom was the only one that responded to the information request, commending the initiative for the new centres and informing that they do not have the appropriate space for such centre.

The Coalition demands that the Ministry of Health provides access for a large percent from the estimated „6,000-8,000 heroin addicts“ to replacement therapy.

1.6. Non-transparency by the Ministry of Health and Failure to Implement the Law on Protection of Patients' Rights

The Coalition submitted a formal request to the Ministry of Health, for access to the following information: “Whether and when a State Commission for Promotion of Patients' Rights has been established, pursuant to Article 51 from the Law on Protection of Patients' Rights”. Since the Coalition did not receive an answer, it submitted an appeal to the Commission for Protection of the Right for Free Access of Public Information. Acting upon the appeal, the Commission during a session held on September 1, 2011, passed a ruling that „the Ministry is REQUIRED to provide the requested information to the petitioner... not later than September 20, 2011, in the manner and form specified in the Request”. In the explanation, the Commission concluded that “The Ministry of Health acted contrary to the provisions from the Law on Free Access to Public Information, neither responded to the petitioner's request in the

period provided with Law, nor to the Commission's letter.”⁷⁹

Bearing in mind that the Ministry of Health failed to complete the obligation enforced by the Commission for Protection of the Right for Free Access of Public Information, and failed to respond to our request for information, the Coalition demands that the Commission pass financial penalty to the institution that carried the information.

The Coalition urges the Ministry of Health to fulfil all obligations pursuant the Law on Protection of Patients' Rights (appointing advisers, establishing commissions etc.), which is a necessary condition when inspecting whether the system for protection of patients' rights functions.

1.7. Systematic Problems of People Living with HIV

The group for support and self-help of people living with HIV in Macedonia Zaedno Posilni (Stronger Together) on December 1, 2011 indicated to the key problems faced by people with HIV and stated a few requests. “Stronger Together” indicated to the problems arising in the continuous therapy provision, which reached its peak when by the

⁷⁹ See <http://www.komspi.mk/SedniciDetails.aspx?lang=1&itemID=49>

Ministry of Health faced few administrative and legal obstacles during the procedure for purchasing medicaments.⁸⁰ In addition, the Group indicated that “there is shortage in tests measuring the amount of virus in the blood. The HIV infection cannot be successfully treated in the long-term without these tests”.

People living with HIV pointed out to cases of refusal to provide medical care, violation of the right to confidentiality of medical information, cases of discrimination from social institutions,⁸¹ and having “no system for social protection and support for people living with HIV, who are socially not provided for, taken cared of or rejected by society”.

Invoking the right to highest attainable standard of health, the Coalition joins the request that the Ministry of Health and the Government of RM find sustainable and long-term solution for provision of HIV therapy and monitoring tests, through the Fund for Health Insurance.

The Coalition commends the President of

⁸⁰ “Complete abruption in the therapy was avoided due to the fact that three patients provided the expensive medicaments themselves, thus the insufficient supplies were distributed to the other patients”. (“Statement of Zaedno posilni (Stronger Together) for the Macedonian public on December 1st, the International Day for dealing with AIDS).

⁸¹ “a homeless person was refused being taken cared of on the ground of presumed HIV status. Later this person died on a street in the centre of Skopje”.

the Republic of Macedonia for his efforts for promotion of the rights of people living with HIV, stated in a published column and via the campaign support and charity concert held on December 1.

The Coalition demands that the Government of the Republic of Macedonia takes specific measures to exterminate the stigma towards people living with HIV and prevent discrimination on the ground of a revealed or supposed HIV status, particularly within public health.

1.8. No Finances for Prevention of HIV/AIDS?

The adopted “2011 Program for Protection of the Population from HIV/AIDS in the Republic of Macedonia” (Official Gazette No. 7, 2011) was amended in November, 2011 (Official Gazette No. 149, 2011). The accreditation and selection process of Associations and Foundations for implementation of preventive activities for HIV/AIDS was not executed, i.e. the foreseen finances for civil organizations that work with MSM, people living with HIV, sex workers and drug users were completely cut off.⁸²

⁸² The improvement in planning and efficiency of HIV Program, whereupon one of the key measures was inclusion of civil associations for prevention of marginalized groups, was carried out by building capacities and negotia-

The Coalition protests against such shortage in the budget for financing HIV prevention, since the successful program implementation for HIV prevention of members of marginalized groups was threatened.

1.9. The Minister against the National Strategy and CE-DAW's Recommendations

The National Strategy for Sexual and Reproductive Health of the Republic of Macedonia was adopted by the Government of RM in February 2011 (2010-2020). Unfortunately the three-year action plan, annexed to the strategy, was not adopted because as was remarked by the Fund for Health Insurance, the financial possibilities are limited, and it is impossible to plan finances for placing minimum one contraceptive on the positive medicaments list. The National Strategy, among other, plans for intervention, "inclusion of contraception on the positive medicaments list" with the purpose to "Increase access to quality services for family planning and the choice for contemporary contraceptive methods for those who want

to use them".⁸³

Although one of the strategy's indicators states: "at least three different types of contraception have been added to the positive medicaments list", the Minister of Health, also publicly stated that there shall not be any oral contraceptives on the positive list.⁸⁴

The Coalition warns that the Minister's statement is contrary not only to the obligations undertaken with the Strategy, but also to the CEDAW Committee (Convention for Elimination of all Forms of Discrimination Against Women) recommendations for programs and politics that will provide women with effective approach to means and services for contraception.

Bearing in mind that the rate of teenage pregnancy in Macedonia is several times

⁸³ National Strategy for Sexual and Reproductive Health in the Republic of Macedonia (2010-2020), p. 21, <http://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/Nacionalna%20strategija.pdf>.

⁸⁴ When asked by a journalist "Are oral contraceptives used for treatment, not only prevention of pregnancy finally going to find their place on the positive list", the Minister of Health answered: "No, there shall not be oral contraceptives on the positive list. I am not considering this". ("Three hours waiting at the doctor is not a lot", Vest, 28/29, January 2012, p. 13.) On 26.09.2011, the Minister for Health stated: "In my opinion it is too early to consider such steps, i.e. placing contraceptives on the positive list" ("NGO asks for sexual education and contraception on the positive list", Alfa TV, 26.09.2011, <http://vesti.alfa.mk/default.aspx?mId=36&eventId=41151&egId=6>.)

tions of all relevant civil and state institutions in the past few years and was supported by UN organizations in Macedonia.

higher than the one in European countries, the Coalition joins H.E.R.A.'s request for quick implementation of the National Strategy for Sexual and Reproductive Health in the Republic in Macedonia (2010-2020), which provides better access to modern contraception covered by the health insurance system and introduction of sexual education that contains syllabi addressing modern means for contraception.⁸⁵

1.10. Government Campaigns on Abortion

On January 18, 2011 H.E.R.A. and the Macedonian Association of Gynaecologists Obstetricians requested that the Campaign explaining the consequences of abortion "Choose life - You have the right to choose" be stopped. The explanation following the request stated that in "the last few years no death cases or serious complications caused by abortion have been registered" and that "consequences, listed

⁸⁵ "The Committee recommends that the State party implement programmes and policies aimed at providing effective access for women to contraceptives and health-care information and services, thus avoiding the need for women to resort to abortion as a method of birth control." (CEDAW, Concluding comments on the combined initial to third periodic report of TFYROM, 25 January 2006).

in the campaign can be a product of any medical intervention, hence it is not scientifically confirmed that they are exclusively connected to abortion".⁸⁶

The Coalition agrees with the conclusion that the Government campaign "revokes every woman's right to choose how to plan parenthood and her own life" and instead clarifying the consequences from abortion it requests that the Government raise public awareness to use of oral contraception as a means to decrease the number of unwanted pregnancies.

1.11. Declaration of People Living in Poverty and Social Exclusion

The Macedonian Platform against Poverty (MPPS), in September 2011 adopted a Declaration of People Living in Poverty and Social Exclusion. The Declaration demands: a) de-penalization of sex work; b) Introducing comprehensive sexual education in the standard education process; and c) Revision and amendment to the Law on Protection against all Discrimination in order to address

⁸⁶ Namely, the Government campaign sent terrifying messages that termination of pregnancy may cause serious medical complications, without listing any statistic information regarding this.

the problem of not recognizing sexual orientation, gender identity and gender expression as a ground for non-discrimination in the legislation and national public policies.

The Coalition commends the recommendations and the efforts for active inclusion and focus on people living in poverty and social exclusion, on all levels of adoption and policy-making. The Coalition expresses hope that the competent ministries will meet the demands of the Macedonian Platform against Poverty as soon as possible.

1.12. Homophobic Textbooks

One of EU's recommendations in the 2011 Report was that "University and high school textbooks treat homosexuality as a disease"⁸⁷. This remark was criticized as incorrect by the representative of the Commission for Protection against Discrimination in the discussion on the Report of the Parliament's Commission for Equal Opportunities for Women and Men.⁸⁸

⁸⁷ See, Republic of Macedonia 2011 Progress Report, http://www.sep.gov.mk/content/Dokumenti/MK/PR_2011_mk.pdf

⁸⁸ Jovan Ananiev stated "a remark on inaccuracy in the Report where it is stated that university and high school textbooks treat homosexuality as a disease, indicating that the remark should refer to a high school textbook, which was withdrawn from use and replaced with another after the reaction of the Commission for Protection against

The Coalition commends the mandatory recommendation of the Commission for Protection against Discrimination for changes of the homophobic contents in the Pedagogy textbook for third year high school education (for details see 2.1. Case "Pedagogy"). However, the Coalition would like to remind that the Pedagogy textbook is not the only textbook with homophobic contents. In November 2010, for the third time in a period of six months, the Coalition delivered a request for immediate withdrawal of all homophobic textbooks to the Minister of Health, the National Commission for Textbooks and the Education Bureau. The request was supported by 28 NGO's and 37 intellectuals (including university/academic professors).⁸⁹

Discrimination. He also stated that the EC representatives were informed on this several times." (REPUBLIC OF MACEDONIA, PARLIAMENT OF REPUBLIC OF MACEDONIA, COMMISSION FOR EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN, No. 28 - 4274/2, 26 October 2011)

⁸⁹ The following textbooks were listed in the request: „Костова Марија. Педагогија за трета година гимназиско образование. Скопје: Просветно дело, 2005 (Kostova Marija, Pedagogy for Third Year High School Education); Темков Кирил. Етика за втора година гимназиско, Просветно Дело 2004 (Temkov Kiril, Second Year High School Education Ethics); Чадловски Георги. Психијатрија. Скопје, Просветно дело: 2004 (Cadlovski Georgi, Psychiatry); Чадловски Георги. Медицинска психологија. Скопје, Просветно дело: 2004 (Cadlovski Georgi, Medical Psychology); Шкариќ Олга. Развојна Психологија . Скопје, Филозофски факултет: 2004 (Skaric Olga, Developmental Psychol-

In the 2010 Report, the Coalition announced the “establishment of an expert group for analysis of the controversial textbooks and preparation of specific recommendations for alterations to the Ministry of Education.”

At the end of 2011, the Coalition published the expert analysis “(Homo)sexuality in Education in the Republic of Macedonia” in which six experts give specific recommendations for alterations of the detected heterosexual and homophobic contents in most of the high school and university text books.

The Coalition requests that the Ministry of Education change the detected heterosexual and homophobic contents in most of the high school and university textbooks (pursuant to the expert recommendations) and prevent any discrimination in the textbooks towards members of marginalized groups.

The Coalition suggests alterations in the Law on Text Books for Secondary and High School Education, which will provide that textbooks do not contain insults or discrimination on any ground.⁹⁰

ogy).

⁹⁰ The Law on Textbooks for Secondary and High School Education already contains the provision that “Upon professional assessment of textbook manuscripts, the review commission should particularly pay attention that the manuscript does not offend the history, culture and other values of the citizens of the Republic of Macedonia, the Macedonian people, as well as the citizens living in its borders who belong to the Albanian, Turkish, Armenian, Serbian, Roma, Bosniak people and others” (LAW ON AMENDING THE LAW ON ELEMENTARY AND

1.13. Comprehensive Sexual Education

On January 28, 2011, the Parliament Commission for Equal Opportunities of Women and Men, in cooperation with the Health Education and Research Association - HERA, held a public discussion⁹¹ on sexual education in the Republic of Macedonia. The Parliament Commission supported the Framework for comprehensive sexual education and recommended “a separate program for sexual education, to be implemented through a pilot-program”.⁹² Furthermore, the Commission indicated that “there is an apparent need for a broad campaign for sexual education of the entire population”, expressing the willingness for cooperation with the competent ministries and NGO’s.

Before the elections, HERA addressed the

HIGHS SCHOOL TEXTBOOKS, Official Gazette of Republic of Macedonia, No.36 from 23.03.2011.)

⁹¹ The discussion reviewed the Framework for Comprehensive Sexual Education in the Republic of Macedonia; National Strategies on promotion of sexual and reproductive health, the activities of the new youth guidance organizations for sexual and reproductive health, the existing education program “Life Skills” and the Youth Declaration for Comprehensive Sexual Education.

⁹² SEXUAL EDUCATION IN SCHOOLS – WHEN IF NOT NOW? <http://www.sobranie.mk/default.asp?ItemID=0FCFB94ED141AB4BB3FAEB033840ADE8>

Macedonian political parties, asking them to state their stands on the introduction of comprehensive sexual education in Macedonian schools.⁹³ Three parties gave a confirmative answer to the letter - DOM, NSDP and the Liberal Party.

On the occasion of the International Day of Contraception, HERA organized a petition with a request "Introduction of comprehensive sexual education in secondary and high schools in Macedonia pursuant to the guidelines in the Framework for Comprehensive Sexual Education", i.e. "Implementation of a National Strategy for Sexual and Reproductive Health 2010-2020, which allows provisions for available modern contraception and introduction of sexual education". The Petition was signed by 14 organizations and 455 citizens.

On the occasion of December 1st, the International Day for Fight against HIV/AIDS, HERA addressed a letter to the parliament members in the Republic of Macedonia, indicating that "only 27% of the youth at the age of 15-24 received information about

HIV, while only 19% have additional information that might protect them from HIV".⁹⁴ In the letter, HERA asked the members of parliament to initiate "a public or supervisory discussion in the competent commissions (health and education) in relation to better access to information on sexual and reproductive health, i.e. introduction of comprehensive sexual education in Macedonian schools".

The Coalition commends the recommendation of the Parliament Commission for Equal Opportunities, "elaboration of a separate program for sexual education and its implementation by means of a pilot-program".

1.14. Manipulation with EU Directives on Gender Equality

On October 21, 2011, during a parliament public discussion on the draft-Law on Equal Opportunities for Women and Men, the Coalition suggested that the paragraph listing the discrimination grounds be amended with the following grounds: "gender identity and expression" and "sexual orientation". The proposal was not accepted.

⁹⁴ According to the research made by the Institute of Public Health of the Republic of Macedonia, Technical Report from the Behavioural Study on HIV/AIDS risks among the youth at the age of 15-24 in Macedonia, 2011.

⁹³ The political parties were asked to answer the following questions:

1. Do you support the introduction of Comprehensive sexual education and will you proclaim your attitude publicly during the election campaign 2011?

2. Should you win the parliamentary elections, will you commit to introduction of a subject for sexual education in accordance with the adopted principles in the Framework for comprehensive Sexual Education?

According to the proposer, the Ministry of Labour and Social Politics, there is transposition of Council Directive 2000/78/EC for establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation in the Law proposed for adoption.⁹⁵ However, the abovementioned directive protects each person in the EU at the working place from discrimination on the ground of sexual orientation, which is not the case with the draft-Law. It is also obvious in the Directive form,⁹⁶ which states: „The goal of the Directive is to put in place a general framework to combat discrimination on the ground of religion or belief, disability, age or sexual orientation as regards employment and professions, in order that the Member States may apply the principle of equal treatment“. However, the same chart contains the note “not to be transposed”! The chart indicates that the definition for indirect discrimination is fully transposed, which obviously is not true, since the definition to be transposed explicitly contains “sexual orientation”, while the transposed definition does not!

Bearing in mind that people with non-heterosexual orientation are quite often vic-

⁹⁵ See “Complete text”, p. 5. <http://www.sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=a194e9f4-68e6-46d9-beaf-301-c6321de14>

⁹⁶ COUNCIL DIRECTIVE 2000/78/EC from 27 November 2000 on establishing a general framework for equal treatment. Official Journal L 303 , 02/12/2000 P. 0016 – 0022. (“Complete text”, p. 123).

tims of gender grounded discrimination, the Coalition demands that MLSP includes the phrases “gender identity and expression” and “sexual orientation” among the listed grounds of discrimination.

1.15. There is No Protection from Domestic Violence for LGBT

On July 8, 2011, the Republic of Macedonia signed the Council of Europe’s Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence.⁹⁷

The Coalition commends the act, bearing in mind that the anti-discriminatory provision for Convention application explicitly lists the grounds “gender”, “sexual orientation” and “gender identity”. Namely, the Convention explanatory report indicated, “gays, lesbians and bisexual people who are victims of domestic violence are often excluded from support services because of their sexual orientation”. The report also explains discrimination on the ground of “gender identity”.⁹⁸

⁹⁷ „Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence“, http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention_en.asp

⁹⁸ „Certain groups of individuals may also experience discrimination on the basis of their gender identity, which in simple terms means that the gender they identify with

The Coalition would like to remind that with the alterations to Article 94-b, paragraph 3 from the Law on Family, only people from opposite sex have the right to “close personal relations”, hence protection from family violence against LGBT people is not possible: “Close personal relations according to Law are personal relations between people from different sex who are or have not been in partner relations, and do not live in illegitimate community”.

The Coalition appeals for quicker ratification of the Council of Europe’s Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence.

The Coalition asks that the discriminatory definition of “close personal relations” in the Law on Family be changed, that the Law is in lined with the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence, and there is protection from family violence independently of sex, gender, sexual orientation and gender identity.

1.16. Unfair “Principle of Fair-

ness” is not in conformity with the sex assigned to them at birth. This includes categories of individuals such as transgender or transsexual persons, cross-dressers, transvestites and other groups of persons that do not correspond to what society has established as belonging to “male” or “female” categories.“ http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/texts/Explanatory_Report_210.pdf

ness”

The draft-Law on Health Protection (first and second reading) contains the “Principle of Fairness” (Article 9): „The Principle of Fairness in health protection shall be realized with prohibition of discrimination while providing health protection on the ground of race, sex, age, nationality, social origin, religion, political or other belief, property, culture, language, type of illness, psychic of physical disability”.⁹⁹

Such limited and closed anti-discriminatory provision is not in line with the more comprehensive open provision from the Law on Protection of Patients’ Rights: “The patient has the right to practice his rights provided by Law, without discrimination based on sex, race, skin colour, language, religion, political or other belief, national or social origin, ethnicity, material status, origin by birth, sexual orientation or other status”. (Article 5, p. 2 from the Law on Protection of Patients’ Rights, Official Gazette of R.M., 82/08).

The Coalition asks the proposer to in line the provision from the “Draft-Law on Health Protection” in the future phases and that this provision contains the expression “sexual orientation or other status”.

1.17. Media and Marginalized

⁹⁹ See <http://www.sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=66e45a5f-0e36-4451-bfa7-0de7b45a9792>

Communities Before and During the Election Campaign

On April 21, 2011, the Broadcasting Council passed the “Rulebook for the Conduct of Broadcasters in the Period before the Start of the Election Campaign” and “Rulebook for Equal Access to the Media Presentation during the Election Campaign”.

Before campaign start, the broadcasters were to adhere to the principle of equality¹⁰⁰ as well as the principle of “promotion of the spirit of tolerance, mutual respect and understanding between the individuals of different ethnic and cultural origin and respect of the dignity and the rights of the members of the marginalized communities” (Article 9).

The Coalition commends the provision of these principle in the hope that in future the Broadcasting Council will introduce them during election campaign, for at present members of marginalized groups are not protected from discrimination and hate speech (contents that incite hatred and intolerance

¹⁰⁰ “equality of freedoms and rights regardless of gender, race, national, ethnic and social origin, political and religious beliefs, economic and social position and other status of the individual and the citizen” (http://www.srd.org.mk/images/stories/IZBORI_2011/ZA_SLUZBEN_VESNIK_-_Pravilnik_pred_izborna_kampanja.pdf)

on the ground of sexual orientation, health and other status).¹⁰¹

1.18. Initiative for Adoption of Declaration for Denouncement of Hate Speech and Discrimination

The Coalition commends the judgment of the European Court of Human Rights (Vejdeland and Others v. Sweden (no. 1813/07), in which hate speech on the ground of sexual orientation is explicitly recognized and which states that “discrimination based on sexual orientation is as serious as discrimination based on “race, origin or colour”.¹⁰² According to the Court, the application of the criminal provision in Sweden that prohibits not only agitation against national or ethnic group, but also agitation against homosexuals as a group, was necessary for the protection of

¹⁰¹ Article 9 from “Rulebook for Equal Access to the Media Presentation During the Election Campaign protects against hate speech only on few grounds: “The broadcasters in their programs must not air contents aimed at ... incite national, racial, gender or religious hatred and intolerance.” (http://www.srd.org.mk/images/stories/IZBORI_2011/ZA_SLUZBEN_VESNIK_-_Pravilnik_za_ramnopraven_pristap_za_vreme_na_kampanja.pdf)

¹⁰² See CASE OF VEJDELAND AND OTHERS v. SWEDEN, <http://www.conjur.com.br/dl/decisao-corte-europeia-direitos-humanos46.pdf>

the reputation or rights of others.

As a reminder of the recommendations made by the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI),¹⁰³ and the Committee of Ministers of the Council of Europe,¹⁰⁴ the Coalition carried out parliamentary initiative which we hope will result in parliamentary Declaration for condemnation of hate speech and intolerance towards LGBT, people using drugs, sex workers and people living with HIV.

1.19. Equal Opportunities Poli-

¹⁰³ That the authorities, through their most senior representatives, “systematically and publically denounce in the strongest terms any expressions on intolerance by opinion leaders or persons in the media eye”, ECRI Report (fourth monitoring cycle), 2010, p. 11 http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Former_Yugoslav_Republic_Macedonia/MKD-CbC-IV-2010-019-MKD.pdf.

¹⁰⁴ Which promotes the principle that “neither cultural, traditional nor religious values, nor the rules of a “dominant culture” can be invoked to justify hate speech or any other form of discrimination, including on grounds of sexual orientation or gender identity”; (Recommendation CM/Rec(2010)5 of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity (Adopted by the Committee of Ministers on 31 March 2010 at the 1081st meeting of the Ministers’ Deputies).

cies

According to the newly established Equal Opportunities Policy in employment by the Parliament Institute, “Parliament and the Parliament Institute are committed to fairness, transparency and non-discrimination in all aspects of their employment”. The Coalition commends the explicitly quoted goal of employment policy and practice: “to prepare and maintain employees’ profile, which is a reflection of the differences in Macedonia as regards to age, invalidity,¹⁰⁵ ethnicity, religion, sex and sexual orientation”.¹⁰⁶

The Coalition demands that the Government defines equal opportunities policy in employment in the public administration, which shall explicitly contain the abovementioned sexual orientation.

¹⁰⁵ The Coalition hopes that the term “invalidity” will be replaced with a politically correct expression.

¹⁰⁶ See <http://www.ndi.org/macedonia/parliamentary-institute>.

2. Cases of Violation of Sexual and Health Rights

2.1. Indications of Multiple Violence and Discrimination on the Grounds of Gender Identity

N.N., parent of two underage children informed the Coalition of constant threats on his health and life and of abuse by the neighbours in his village (orderly reported to the Ministry for Interior).

During 2011, N.N. informed the Coalition of multiple cases of violence, discrimination and social exclusion in his environment. The violence cases instigated by the surrounding progressed in the moment when N.N. spoke openly about his problems in the media, as a person currently in the phase of a sex change. At one time, N.N. reported a criminal assault in his home, after the incursion of another villager who was previously reported to the police for his violent behav-

our.

During 2011 the Coalition provided help to N.N. in the procedure for protection from family violence, in the procedure for protection from discrimination administered by the representative for Equal Opportunities, in the procedure for protection of parents' rights, in two procedures for protection of the bodily integrity in which N.N. was a victim of physical assault and the procedure for protection of the rights administered by the Ombudsman.

The Coalition appeals to all competent institutions to undertake the necessary measures for protection from violence, discrimination and social exclusion of transgender people.

2.2. The Police Treats Sex Workers – Victims of Violence as Criminals

Several sex workers were victims of assault upon a raid by masked individuals who broke into their apartment in June, 2011, whereupon they received bodily injuries. After they reported the violence to the police, the police did not treat the sex workers as victims of violence in need of protection, rather as criminal to be arrested and prosecuted. After the victims of violence were arrest-

ed, the Ministry of Interior (MOI) issued a statement for the media that it discovered a “prostitution lair”, without reporting that in fact the police was called to the apartment in order to protect the sex workers from physical violence.

Unfortunately, most of the media presented the case sensationally, giving privileges to the police version of the event, and marginalizing the violence against the sex workers. Only part of the media reported that “Assaulted prostitutes asked help from the state”, without questioning the police version according to which the sex workers (victims of violence) were arrested as a result of “previous operation measurements and documented information”, i.e. as a result of year and two months long investigation.¹⁰⁷

Bearing in mind that at the time the report was compiled the masked persons reported to the police for violence against sex workers were not found, the Coalition demands that MOI speeds up the investigation, find the perpetrators and take appropriate measurements against them.

In addition, the Coalition appeals to MOI to undertake the necessary measures to establish trust towards members of marginalized groups exposed to violence, measurements that will encourage them to seek protection

¹⁰⁷ “A Brothel discovered in the middle of Skopje”, Nova Makedonija, 22.06.2011, <http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetal.asp?vest=62211955181&id=12&setIzdanie=22311>.

from the police without fear of being treated as criminals.

2.3. Indications of Multiple Violations of a Sex Worker’s Rights

In March 2011, HOPS – Healthy Options Project Skopje submitted a request for covering the expenses for termination of pregnancy, so that a safe and legal abortion could be provided for a sex worker. The request was submitted because the pregnancy occurred against the sex worker’s will as a result of years of sexual violence, and because of her difficult financial and social situation she was not able to cover the expenses for termination of the pregnancy. The competent institutions have still not delivered their response, while the damaged party had to give birth to the child.

In the meantime, the pregnant sex worker became homeless, since she refused to return to the home of the unmarried partner, claiming that he physically abused her (punches in the stomach), forced her to go out on the street and bring 6,000 MKD daily. Years before HOPS alarmed the Centre for Social Work of family violence against a sex worker (by her unmarried partner and third persons), indicating to “possible disability in

the psychological development” and to the need for placing this person under professional and expert’s care. Near the end of 2010, HOPS demanded from the Department for Adult Protection at the Inter-municipal Centre for Social Work (ICSW) in Skopje to instigate a procedure for categorization of her mental and physical state and a possible appointment of representative to protect her rights. However, the procedure was not finished until 2012 on account of the social services’ inadequacy.

Although ICSW Skopje is on the opinion that “the person is not able to cooperate for the purpose of improving her current state”, the sex worker – victim of family violence remains on the street without proper professional care. Namely, ICSW Skopje continues to take statements from the sex worker solely in the presence of the unmarried partner, whereupon she negates the alleged violence, as she had done in the past (when social workers detected traces of violence and failed to act).

On April 15, 2011, HOPS submitted a petition to the Ombudsman on account of ICSW’s, failure. The petition states the victim of family violence “is pregnant contrary to her will as a result of sexual abuse from her partner and third persons”. In addition, HOPS indicated that when the victim was asked in ICSP whether there were any chances for her return home, she responded that she

does not wish to return because her partner abuses her physically and sexually, punches her in the stomach and forces her to work, earn money and carry the money to him. Still, ICSW’s representatives, ignoring the victim’s statement, failed to protect her from further violence.

After several unsuccessful attempts made by HOPS to take care and place her in an appropriate institution, finally she was placed in the ICSW’s Shelter for Homeless People. Before this, ICSW demanded that HOPS deliver results from medical examinations on her health state, due to “the fact that the mentioned person belongs to the high-risk category for transmitting infections”. HOPS informed ICSP Skopje that this act is an act of discrimination.¹⁰⁸

Upon HOPS’s visit to the Shelter for Homeless People the victim stated that she was raped by a villager from the nearby village in her room in the Homeless Shelter. Although the manager of the Shelter was no-

¹⁰⁸ HOPS refers to the National HIV/AIDS Strategy for 2007-2011: “affiliation to a certain group does not increase the risk from infection, but rather, the attitude of an individual, and because of this, its bigger exposure to the virus is what places this person under greater risk, i.e. in certain risk group”. HOPS pointed out that such categorization by ICSW is stigmatizing and places the sex worker in disadvantageous position regarding the realization of her rights as a dependent of the Shelter Centre for Homeless People. Such request is an act of discrimination of the institution towards the person, since such data is not required from other dependents in the Shelter.

tified of the case of possible rape, she did not report the case, nor was the pregnant sex worker examined by a doctor. The case was reported to the police three days later, in the escort of a social worker, however no one demanded that the appropriate physical examination be carried out. After HOPS insisted on specialist's medical examination to determine whether there were indications of rape, it was notified that the sex worker was returned to her partner on her request, only after a statement was signed in the presence of psychologist, legal representative and a social worker. The following day HOPS contacted the sex worker and accompanied her to the Institute of Medical Jurisprudence, where they received the information that she should have been brought immediately, that 6 days have expired from the event and it would be a problem to receive a relevant proof to determine rape.

On May 07, 2011, HOPS received a response signed by the Minister of Labour and Social Policy claiming that "a range of activities to determine the actual state and help the aforementioned in cooperation with Police Station Gorce Petrov" were immediately undertaken, that she was "taken to gynaecological examinations " and that "the medical examination showed no signs of violence". In addition, the response indicates that the statement for committed family violence was withdrawn and that "the Centre for So-

cial Work has no ground as a first-instance organ to instigate a procedure for family violence".

HOPS demands that the Public Prosecutor Office investigate the case since there is reasonable doubt that the criminal act rape was committed, and investigate the reports to the Ministry of Interior and the Inter-municipality Centre for Social Work for reasonable doubt for committed criminal act rape.

The Coalition protests to the Inter-municipal Centre for Social Work for not executing adequate investigation upon claims of family violence and for failing to provide adequate social and health protection. The Coalition demands from the Inter-municipal Centre for Social Work to undertake all necessary measures for protection of the victim from all forms of violence and discrimination and to provide access to all medical services, including means for prevention of unwanted pregnancy.

The Coalition asks for further information from the Ombudsman on whether proper and professional investigation on the reported case of rape and the reported cases of family violence has been carried out.

2.4. Improper Treatment of a Child Addicted to Drugs

On May 16, 2011, the social worker at the PHI Clinic for Children Illnesses in Skopje informed HOPS that the clinic hospitalized an underage child at the age of 12-13 under influence of opiates, brought unconscious by the police. The child was 13 years old, under the custody of ICSW (i.e. the Home for Children without Parents May 25th in Skopje), and after the administered medical intervention had an abstinence crisis, without being assigned a proper therapy. The medical personnel and social worker in the Clinic for Children's Illnesses contacted the Psychiatry Clinic as regards the minor's treatment, however the issued telephone answer was that the child was not in their competence for the Psychiatry Clinic did not have the conditions to treat children under the age of 14. Still, HOPS has received notification from PHI Psychiatry Clinic on the ability to treat minor children under the age of 14 from addiction illnesses. In the meantime, on May 30, 2011 HOPS received information from the Psychiatry Clinic that the Clinic is not registered for treatment of addiction illnesses, however it is willing to participate in a consular multidisciplinary and inter-clinic treatment of addiction for minors under the age of 14.

After a psychiatrist examined the child, who prescribed the proper medicaments for abstinence crisis, it remained on the Pulmonology Department for treatment, which was inadequate for treating addiction illnesses. After detoxication from opiates, the ICSW social worker was contacted once again to inform her that the Pulmonology Department is inadequate for this kind of treatment, whereupon it was stated that although there is no actual need for the child to remain in the hospital, it is homeless, since the Home for Children without Parents does not wish to accept him back.

On November 16, 2011, the ICSW social worker stated that the child was accommodated in the Geriatric Centre Sue Rider in Skopje for about two months. On December 22, 2011, the ICSW social worker was contacted again with the purpose to arrange a visit of the child in Sue Rider, however there was information that because of the deteriorated health state, the child was once again transferred to the Clinic for Children's Illnesses – Pulmonology Department, since the Clinic for Surgery and Orthopaedics refused to admit the child and perform a surgery.

HOPS submitted petitions to the State Health Inspectorate, the Commission for Protection of Patients' Rights within the Fund for Health Insurance and the Minister of Health pursuant to the Law on Protection of Patients'

Rights, however has not yet received an answer in 2012.

The Coalition indicates that the problem of minors using heroin (in particular Roma population) is still critical and that research warns “there is a larger number of minor Roma using drugs from an early age” to the Ministry of Health.¹⁰⁹ The Coalition appeals that the recommendation “the opening of a Centre for treating drug addictions in Shuto Orizari immediately is of utmost importance. The authorities should consider the necessity and possibilities for the establishment of such centres in other communities where the dominant population is Roma”.¹¹⁰

The Coalition demands that the Ministry of Health remove the legal and institutional obstacles for treating children under the age of 16 and provide better conditions for treating children, including programs for re-socialization.

The Coalition appeals to the Ombudsman to investigate the case of multiple discrimination and improper treatment of a child-addict

¹⁰⁹ Димитриеви, Вања, „Унапредување на правото на пристап до социјални и здравствени услуги за Ромите што употребуваат дроги“, стр. 15 (Dimitrievski Vanja, “Promotion of the Right to Access Social and Health Services for Roma Users of Drugs”, p.15).

¹¹⁰ Димитриеви, Вања, „Унапредување на правото на пристап до социјални и здравствени услуги за Ромите што употребуваат дроги“, стр. 35 (Dimitrievski Vanja, “Promotion of the Right to Access Social and Health Services for Roma Users of Drugs”, p. 35).

to drugs, bearing in mind that the guardian’s efforts (ICSW) did not result with improvement of the child’s health state or improvement of the treatment quality.

2.5. Concession in the Protection of the Sex Workers’ Rights in the Case “Street Prostitution”

On June 29, 2011, an application was submitted to the European Court of Human Rights in Strasbourg, regarding the judgment in which sex workers - victims of the police action “Street Prostitution” were sentenced to suspended sentence for transmitting infectious diseases.

In 2011, the civil suit for determining violation of the personal rights of the 14 sex workers in the case “Street Prostitution” continued. The suit, in which the First-instance Court discovered violations in the proceedings of the Basic Court 1, Skopje and MOI, is directed against Basic Court Skopje 1, the Ministry of Interior and PHI – Clinic for Infective Diseases and Febrile Conditions.

In 2011 continued the civil suit against five media for claiming damages on the grounds of violation of the right to privacy (unauthorized recording and publication of photographs and video materials, without protect-

ing the identity) by three sex workers.

The Coalition commends the first-instance judgment referring to the European Convention on Human Rights, according to which there was violation of the right to privacy and family life (based on the recordings published on MIO's website), "humiliating conduct against the plaintiffs by the competent authorities in MIO",¹¹¹ and multiple violation of the right to personal freedoms and safety.

The Coalition will issue a statement at a press-conference when the judgment becomes effective.

2.6. Case "Pedagogy": The Ministry of Education discriminates

The Coalition on April 18, 2011 submitted a petition to the Commission for Protection from Discrimination against Discrimination against the authors of the textbook "Pedagogy" (for third-year students) and to the Ministry of Education and Science, because the former wrote and publish the textbook, while the later permitted "the use of a textbook that contains a text discriminating against people with homosexual orientation in the syllabus".

On May 19, 2011, the Commission for Protection Against Discrimination arrived at an "Opinion" claiming that it has the authority to act upon discrimination on the ground of sexual orientation,¹¹² and that the disputed textbook content "agitates, causing humiliation and violation of the dignity of a group of people that results from discrimination by the Ministry of Education and Science and the authors Prof. d-r Aneta Barakoska and

¹¹¹ The humiliating conduct towards sexual workers by the authorities in MIO occurred "upon the arrest, which was a group arrest, followed by a group search, ..., without informing them where they were being taken and forced to give blood for analysis". Furthermore, "by telling the plaintiffs that they will be released to go home earlier if they give blood is a force and humiliating behavior towards the plaintiffs". In addition, the humiliating behavior is confirmed with the "fact that the plaintiffs in the object of the Police Station Bit Pazar were placed in one room with only two benches, while they were 25 or 26 and were not allowed to consume water, food, nor go to the toilet".

¹¹² "... The Commission determined that it is competent to act although the ground is not foreseen in Article 3 like sexual orientation,, bearing in mind that the list of discriminatory grounds is opened, which clearly indicates that other grounds foreseen with law or ratified international agreement can be indicated". (Opinion, no. 2/27/11, 29.06.2011).

Eli Makazlieva, M.A.”

Furthermore, the Commission indicated that “the textbooks must not contain texts that stigmatize a specific group of people” and that “the textbook content must not be directed towards violation of human rights”.

In addition, the Commission passed a mandatory recommendation to the Ministry of Education and Science to revise the content of the textbook “Pedagogy” regarding “deviation in sexual life”, i.e. “in the part referring to homosexuality and lesbianism on page 203, and that the revised contents should not contain elements that might agitate on discriminatory ground”.

However, the Commission recommendation was only partly implemented. The “Pedagogy” textbook was revised in the way that “homosexuality and lesbianism” were deleted from the chapter “sexual orientation”.¹¹³ In reality, the present version of the textbook does not mention homosexuality, or bisexuality and heterosexuality in the chapter on “sexual orientation”.

Furthermore, the textbook still contains discriminatory definition of love. Love continues to be exclusively treated as longing “for

¹¹³ When listing “the negative occurrences of human sexual life” (under a) Deviations in sexual life”), and the specific paragraph where “homosexuality and lesbianism” were presented as “deviant”, while “the participants in such perverted unnatural, and ... abnormal sexual life”, were described as “people with psychic difficulties and obstacles”.

a certain person from the opposite sex” (p. 200), while when referring to sexual relation, the possibility for sexual relation with the same sex is excluded: “Why does a young man have sexual relations with someone from the opposite sex”? (p.201)

The authors of the Pedagogy textbook take no consideration of the indication by the Commission for Protection against Discrimination that “textbooks must not contain texts that stigmatize against specific group of people”. Thus, in the disputed chapter there still exist contents that stigmatize against “prostitutes”¹¹⁴ and their clients. ¹¹⁵The disputed contents where alcoholism and “narcomania” are treated as “deviations closely related to the sexual behaviour of people”, remain in the textbook. (p. 204).

The Coalition commends the decision and recommendation of the Commission for Protection against Discrimination, however protests against the manner in which the recommendation was administered, thus practically erasing the subject of homosexuality in the context of love, sexuality and “sexual orientation”.

¹¹⁴ For instance, “...one is certain: prostitutes are not so financially poor, as are emotionally. Mostly people with psychological damages or intellectually undeveloped do this” (p. 203).

¹¹⁵ For instance: “Men who are uncertain in their sexual role seek relations with prostitutes, i.e. men who have difficulties in finding permanent partner and have vulgar indecent attitude towards sexuality” (p. 203).

The Coalition demands that the Ministry of Education carries out thorough revision of the discriminatory content in the Pedagogy textbook as well as revision of all other textbooks with texts that stigmatize against a certain group of people.

Since not all discriminatory textbook contents have been revised, the Coalition shall instigate another procedure for protection against discrimination to the Commission for Protection against Discrimination.

2.7. Case: Homophobic Professor against a Coalition's Activist

The authors of the discriminatory Pedagogy textbook brought up a criminal procedure on account of insult and slander against Irena Cvetkovic, an activist for human rights in the Coalition, on the ground of published statements and columns that criticized the homophobic textbook contents.

The Coalition stepped in favour of the defendant, considering the charge as an attempt to silence public criticism of homophobic textbooks that generate and support inequality, intolerance, injustice and violence. The Coalition organized a peaceful protest on February 2, 2011 in front of Basic Court Skopje 1, against homophobia in education

and for protection of criticism and human rights activists.

The Coalition commended the judgment of the Basic Court to drop the charges for insult and slander against the activist, with the explanation that she affirmed the need to combat homophobia.¹¹⁶

However, although the insubstantial charges of insult and slander against Cvetkovic were dropped, she suffered discriminatory treatment in the procedure for appointment of assistant at the Institute for Gender Studies at the Philosophical Faculty in Skopje (the faculty where some of her plaintiffs teach). Without questioning her professional qualifications and experts' recommendations for appointment, Cvetkovic did not receive sufficient votes to be appointed assistant (considered a precedent). There are serious indications that most of the professors (headed by the Dean) supported the authors of the Pedagogy textbook, who were explicitly quoted as individuals that agitated the dignity of a group of people on discrimination grounds by the Commission for Protection against Discrimination.

¹¹⁶ "By publishing the columns, the defendant, being a journalist and applying the principle of freedom of expression, showed and affirmed good intention for protection of the public opinion and raising public awareness with the fact that she informed about modern scientific knowledge and formal legal definitions for the need to combat homophobia". (Explanation of Judgement XIV K. No. 2614/09).

The Coalition strongly protests against the discriminatory treatment towards the employment candidates of the Institute for Gender Studies at the Philosophical Faculty in Skopje for having publicly affirmed the need to combat homophobia and proved to the Commission for Protection against Discrimination that part of the employees at the Philosophical Faculty are authors of discriminatory textbooks.

2.8. Case “Night Wolves”

After the discriminatory poster from 2010 that bore the sign “Entrance Forbidden for Fagots”, the organizer of the Motorcycle Festival “Night Wolves” promoted his manifestation in 2011 with a new poster printed with numerous signs for prohibition. Apart from signs forbidding weapons, alcohol, animals there was a visual sign used to forbid access for homosexuals.

The Coalition once again sent reaction to the festival sponsor, the City of Skopje, requesting an urgent public reaction, condemnation of the discriminatory homophobic elements, withdrawal of the logo and sponsorship from the discriminatory event. The Coalition submitted petitions to the Commission for Protection against Discrimination and the Ombudsman, requesting that violation of the provisions for protection against discrimina-

tion be established, and it be enforced that the determined violations be removed.

The Ombudsman informed the Coalition, explaining that the competent office in the City of Skopje was urged “to an immediate reaction regarding the discriminatory actions by the Association “Night Wolves”, which unfortunately is occurring for the second time”. The Ombudsman received an answer from the City of Skopje stating, “it has been requested that the organizer remove the disputed sign immediately”, and received notice “that this discriminatory sign shall be removed from all posters, as well as website by the organizer” (www.nightwolves.com.mk).

The Coalition protests against the decision of the City of Skopje to support yet again the discriminatory manifestation “Moto Fest”. Bearing in mind that the manifestation supported by the City of Skopje “Moto Fest” constantly, in different manners, discriminates against part of the members of marginalized groups, the Coalition demands that the City of Skopje and all other institutions terminate cooperation with the discriminatory club “Night Wolves”, which continues publicly to express its discriminatory attitudes.¹¹⁷

¹¹⁷ It is quite clear from the Night Wolves’ Manifest that it is a discriminatory organization that spreads intolerance speech towards “fagots” and “junkies”, identifying them with narco dillers and pedophiles: “Without an intention to discriminate, offend or humiliate, our family cannot have junkies, narco dillers, fagots, pedophiles and people

2.9. Homophobic Hate Speech by an Editor-in-Chief

The Coalition submitted a petition to the Commission for Protection against Discrimination against the daily newspaper "Vecer" and the editor-in-chief Dragan Pavlovic Latas on account of his discriminatory campaign "Flags", published on October 18, 2010, still available for the readers in the paper's web issue.¹¹⁸

The column abounds in discriminatory, homophobic hate speech: "fagots are a threat for humanity"; "every fagot should wear a T-shirt saying sex with him can cost you AIDS, and that he is an absolute threat for the birth rate"; "when speaking of provocation by enforcing personal intimacy upon other people's nerves then the fagots are definitely doing this", etc.

The Coalition protests against the failure to act upon the petition of the Commission for Protection against Discrimination, in particular against the explanation that it is not competent for actions committed before its establishment on January 1, 2011.

We have to bear in mind that the published discriminatory text has still not been retract-

who acts or carries ideas and symbols of evil and Satan". (http://www.nightwolves.com.mk/index_mk.htm).

¹¹⁸ „Flags“, <http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=63C028791C962C47B233E20C8261B6A0>

ed (even though the Coalition demanded that the Commission pass such recommendation) and that the text still creates threatening, hostile, humiliating and terrifying atmosphere for people with non-heterosexual orientation, but also for people living with HIV/AIDS.

2.10. Death Cases of Drug Addicts in Prisons

The Committee for Prevention of Torture (CPT), in the report on its visit in September 2012 indicated that the problem with drug abuse is the main challenge in the prison "Idrizovo" and that "yet too little was done to address the problem the raising numbers of prisoners with a substance abuse problem and the widespread availability of illicit drugs".¹¹⁹

CPT recommended that the authorities take "immediate steps to combat the spread of hepatitis C and to introduce a harm reduction policy". CPT pointed that "detoxification programmes with substitution programmes for opiate-dependent patients should be combined with genuine psycho-socio and educational programmes".¹²⁰

¹¹⁹ „... yet too little was being done to address the rising numbers of prisoners with a substance abuse problem and the widespread availability of illicit drugs.“

¹²⁰ „detoxification programmes with substitution pro-

In their response, the authorities indicated to the plans for a separate department for prisoners with drug problems, as well as introducing psycho-social programs and psycho-social treatments as updates of the existing treatments for the substitution methadone therapy.¹²¹

In the report, CPT also demanded a detailed investigation in the death case of a drug addict on methadone therapy that occurred in August 2010. The media reported few death cases of individuals – drug addicts from prison institutions in 2011.¹²² The death cases continued in the beginning of 2012, when the media reported the death of a thirty-year old prisoner from “Idrizovo”, after the deceased kept asking for medical help for

grammes for opiate-dependent patients should be combined with genuine psychological-social and educational programmes“ (Report to the Government of “the former Yugoslav Republic of Macedonia” on the visit to “the former Yugoslav Republic of Macedonia” carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), from 21 September to 1 October 2010)

¹²¹ „Response...“, <http://www.cpt.coe.int/documents/mkd/2012-05-inf-eng.htm>.

¹²² „Prisoner Dies in the Investigation Prison – Skopje“, [http://www.kanal5.com.mk/\(S\(stlhba55ntmvqw55ouysbc45\)\)/default.aspx?mId=37&eventId=71975&eglId=13](http://www.kanal5.com.mk/(S(stlhba55ntmvqw55ouysbc45))/default.aspx?mId=37&eventId=71975&eglId=13). Within the research “Media and Marginalized Communities” two death cases of drug addicts in the Skopje prison “Idrizovo” were registered (see, “Media and Marginalized Communities”, Coalition “Sexual and Health Rights of Marginalized Communities”, Skopje, 2011, p. 31-32.

five days, but did not receive it.

The Coalition demands that the Ombudsman investigates the situation in CPI Idrizovo by way of unannounced visit in regards to the case in question because information available for the public indicate to possible torture and humiliation treatment and punishment. The Ombudsman notified the Coalition that an inspection was carried out in CPI Idrizovo and the Ombudsman shall continue investigating the case “and should there be grounds, pursuant to the authorizations established with the Law on Ombudsman, shall take the appropriate measures and actions”.

The Coalition demands from the competent institutions to carry out detailed investigation on all death cases in prison institutions related to drug use or patients- drug addicts.

The Coalition supports HOPS’s recommendations for: development of re-socialization programs of drug users, introducing continuous education and training the prison personnel on how to deal with problems related to drugs, as well as developing support programs for drug addicts after their release from prison.

